Bidestveanîna mafên neteweyî yên gelê Kurd di çarçoveya Îranekî Demokratîk û Federalî de

Hejmar: 16
Fevriya 2005
Biaha: 150 Tûmen

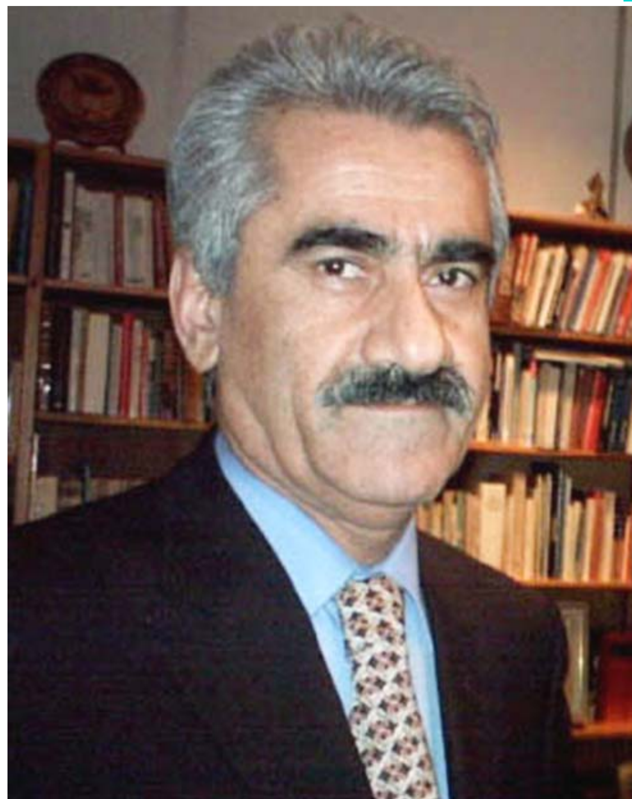
agirî

Rojnameyeke mehane ya siyasî û çandî

Partiya Demokrat a Kurdistana Îranê diweşîne

Daxuyaniya Kongireya Neteweyên Îrana Federal

Rûpela 3



Birêz Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê di hevdîtinekê bi birêz Kolîn Pîktihel, Endamê Parlemana Birîtanya û Sekreterê Cak Stro, Wezîrê Derveyî Îngilistanê:

"Heke alîkariyeke micid tevî Opozîsyona demokrat ya Îranê bihête kirin, hewcehî bi êrîşa leşkerî naket û hêzên demokrat bi hevkariya gelên mafxwarî yên Îranê ew hêz û karîna hene ku wê rejîma dijî gelî hilveşînin û sîstemeke demokratîk ya Federalî di Îranê de ava bikin."

Hevalê hêja û xebatkar, Birêz Mistefa Hicrî, di sefera xwe ya ji bo derveyî welat seredana 3 welatên Alamniya, Ispaniya û Îngilistanê kir û bi berpirsyarên Dewletî û Partiyan, siyasetvan û kesayetiyan re hevdîtinên giring û balkêş pêk anîn ku rapora wandi vê hejmara Agirî de dikeve ber çavê we xwendevanên hêja.

Herwiha ew tevî endam û alîgirê PDK Îranê di wan 3 welatane û Partî, Rêxistin û kesayetiyên Kurd û Îranî re jî civiya.

Hevpeyvîna taybet bi hinceta rizgarbûna 2 xebatkarên demokrat ji girtîgehên kevneperestiya Komara Îslamî ya Îranê

Rûpela 8-12



Mezintirîn teqîn li Îraqê piştî hilbijartinan



Rayedareke bilind yê Wezareta Hundir ya Îraqê da xuya kirin ku di encama teqîna otombêleke bombebarkirî li Bajarê Hilê ya Baûşra Bexdaya Paytext, di roja duşemî 28'ê Fevriya 2005'an de, 110 kes hatine kuştin û 133 kesên din jî birîndar bûna.

Ji dema serkevtina Hilbijartinan were heta niha, ewa mezintirîn û hovtirîn kiryara terorîstên dijî azadî, demokrasiya û tenaiyê li Îraqê tê zanîn.

Daxuyaniya Deftera Siyasî ya PDK Îranê bi hinceta ragehnadina encamên dawî yên hilbijartinên Îraqê û Kurdistanê

Azadîxwazên Îranê!
Gelê xebatkar yê Kurdistanê!

Roja yekşemî 13'ê Fevriya 2005'an, du heftî piştî birêveçûna hilbijartinên Îraqê, encamên wan hilbijartinane ji aliyê Komîsyona Bilind ya Serbixwe a Hilbijartinan li Îraqê hate ragehandin û gelên Îraqê û bîr û raya giştî jê hate agehdar kirin.

Ragehandina encamên ew hilbijartinên Îraqê tevî pêşwaziya gelê wî welatî û kom û komeleyên navneteweyî, parek ji serokên welatan û azadîxwazên derveyî berengar bû û pêlek ji şahî, keyfxweşî û hêvîdarbûn bi pêşerojê ji bo gelên Îraqê di şûn xwe de anî.

Girîngiya meşandina hilbijartinên Îraqê berî her tiştekê di wê de bû ku gelên Îraqê ji bo cara yekemîn û paş hiloşîna rejîmeke dîktator berev sindoqên dengdanê çûn û tama mifah wergirtin ji mafê demokratîk yê xwe û bandora xwe li ser diyarîkirina qedera xwe û pêşeroja welatê xwe birin. Di rex wê de jî gelên Îraqê nîşan dan ku serbarê alozî û ne ewlehîbûna parek ji herêmên Îraqê û gefên teror, teqandin û karşikandina lêre û wêde bi merema paşdexistina birêveçûna hilbijartinan û bê encamkirina wan hewl û bizavên ku ji bo serxistina vê piroje û prosêsa demokratîk di holê de bûn, li ser serxistina vîn (îrade)a xwe bi ser teror, taqîn û ne tenahiyê û amadebûn ji bo gav avêtin ber bi asoyeke rohn û pêşerojeke geş piştrast in, bersîva hemû tirs, pîlan û karşikadinekê bidin û ciyê xwe di nava gelên azad û welatên demokratîk da destnîşan bikin.

Girîngiya birêveçûna van hilbijartinane tenê di meşandina serkevtî ya van de û ji netirsî û jêhatiya gelên Îraqê kêm naket, belkî aliyeke din yê erênî, çawaniya birêveçûna demokratîk ya wan hilbijartinane bû. Di van hilbijartinan de dehan hêz û aliyên siyasî û kisayetî, di lîstên cuda cuda yan hevbeş de berendam bûn û gel jî di azadî û serbestiyeke gelek zor de dengê xwe da û xuya kirin ku jêhatî azadiyê û diyarîkirina qeder û çarenivîsa xwe û pêşeroja welatê xwe ne.

Pêvajoya bi encam gihîştina hilbijartinan li Kurdistanê ji ya heyî berfirehtir çû û rûçikeke xweşik û bedewiyeke pitir bi xwe ve dît. Ji ber ku ev hilbijartinane li Kurdistanê di rewşeke gelek aram û bûna tenahî û ewlehiyê de birêve çûn û pêşwazî ji hilbijartinan û amadebûn bo ser sindoqên dengdanê piraniya herî zaf ya xortên gelê Kurd girt. Gelê Kurdistanê di roja hilbijartinê de terzeke din ji xebatê ceriband ku mêj sal bû jê re rondik û xwîn didan. Ji ber vê çendê jî şahî û keyfxweşiyeke bê nimûne bal kişande ser Kurdistanê û pêvajoya hilbijartinan.

Yekdengî û hevahengiya hêzên siyasî yên Kurdistanê di meşandin û serxistina van hilbijartinane de rolekî mezin lîst û yekîtî û hevgirtineke bê mînak di nava civatên gelê Kurdistanê de pêk hat.

Di encama wê hevdengî û hevahengiyê de bû ku **Lîsta Hevpeyman(hevbend)a Kurdistanê** karî di qada Îraqê de pileya duyem ji xwe re misoger biket. Cuda ji lîstên Parêzgehan jî, ji bilî 3 Parêzgehên bin desthilata Hikûmeta Herêma Kurdistanê bi her 2 îdareyên Hewlêrê û Silêmaniyê, di Parêzgeha Kerkûkê jî **Lîsta Birayetiya Kerkûkê** bû yekem û wê çendê jî ev rastiya di pêwendî tevî Kurdistanîbûna qasê rûniştvanên Kurd yên vê Parêzgehê de anî rojevê. Li Mûsilê jî tevî wê çendê ku parek xuya ji xûşk û birayên me yên Kurd di beşdarîkirin di hilbijartinan da hatin bêpar kirin, serbarê vî halî jî **Lîsta Niştimaniya Demokrat ya Kurdistanê** piraniya rêjeya dengan bi destve anî û bû yekem.

Ragehandina encamên hilbijartinên Îraqê, gelê vî welatî ji vê çavnihêriyê nêzîk dike ku Civateke Niştimanî ya ku di kûrahiya dilê civatên xelkê wekî berhema vîn (îrade)a azadane ya gelên Îraqê pêk bihêt û Qanûneke Bingehîn ya wisan pesend biket ku Îraqeke Demokrat û Federal´bi wateya xwe ya rast lê bikeve û hikûmeteke wisan ava bibe ku hêvî û armancên gelên Îraqê bi giştî û gelê Kurd li Kurdistana Îraqê bi taybet misoger biket.

Xuya ye ku serkevtina wan hilbijartinane di xwe de gavek e ji bo pêşveçûna pêvajoya demokratîk di deverê de û kêm û zêde dê bandorê li ser rewşa siyasî ya herêmê jî danê. Lewra herçiqas pitir encamên baştir ji bo misogerbûna azadiyê û demokrasiyê û gihîştina gelê Îraqê bi giştî û gelê Kurd bi taybetî bi mafên xwe jê bikeve û ji maytêkirin û destêwerdana lêre û wêde bi dûr be, bi wî qasî jî li ser rewşa siyasiya herêmê bi bandortir dibe û dilgermî û hêviyeke zaftir bi azadîxwazan û gelên bêparkirî ji mafên neteweyî yên xwe ji xebat dijî dîktatoriyê, dibexşîne û tirs û nigeraniyeke zêdetir jî dêxe nava dilê rejîmên dîktator wekî Komara Îslamî ya Îranê ku çavê dîtina azadî û demokrasiyê ne tenê li Îranê, belkî di welatên cîran jî nine.

Deftera Siyasî ya PDK Îranê bi xuyakirina qasê zaf ji keyfxweşî û serbilindiya xwe bi hinceta birêveçûna demokratîk û serkevtî ya hilbijartinên Îraqê, pîrozbahiyê ji hemû gelên Îraqê bi giştî û gelê Kurd û hêzên siyasî yên Kurdistana Îraqê bi taybet diket û pêkhatin (şeklgirtin)a yekcarî ya Îraqekî demokratîk û Federalî ku têde mafê tev gelên wî welatî û xasma mafên gelê Kurd misoger bibe û asayiş û tenahî di seranserê Îraqê de cî bigire, hêvî diket.

Deftera Siyasî ya PDK Îranê
16'ê Fevriya 2005'an
28'ê Rêbendana 1383'ê Rojî

Daxuyaniya Kongireya Neteweyên Îrana Federal



Îran ya hemû gel û hemû neteweyên Îranê ye, mafek ku hetanî niha piraniya wan jê hatine bêpar kirin.

Em hest bi wan stemên neteweyî û bê edaletiyên ku bi ser wan hatine meşandin, dikin, ji ber vê çendê ye ku em wan fidakarî û zehmetiyên ku xortên vî welatî bi merema bidestveanîna edalet û azadiyê di Îranê de tab kirine, rêz digirin.

Em li ser vê baweriyê ne ku meşruiyeta siyasî ya her desthilatekê, tenê ji beşdariya vîna gel çavkanî digire, ku wisa ye di Îrana pir neteweyî de jî, berheqiyeke wiha ji vîn û îradeya neteweyên cuda ji parastina mafên wekhev ji bo hemûyan çavkanî digire.

Ji ber vê çendê, bê beşdariya hemû neteweyan di birêvebirina welat de û îdareya kar û barên hundir yên wan herêmên ku têde akincî ne û bê pêkanîna delîveyên wekhev ji hemûyan re di vî welatî de, îmkana gihîştin bi azadiyên zevtkirî, aştî û pêşketina rastîn ne mimkun tê ber çav. Lewra em bawer in ku avakirina Hikûmeteke Federal li ser bingeha Neteweyî – Cuxrafî, take mikanîzma siyasî ya berdewam e ji bo xuyakirina îrade (vîn)a siyasî ya hemû neteweyan di çarçoveya Îraneke azad, demokrat û hevgirtî de. Em Rêxistinên Neteweyên Îranê, di 20'ê Febriya 2005'an de li **Daxuyaniya Kongireya Neteweyên Îrana Federal** de li dora hev kom bûn û li ser vê bingehê me destê yekbûnê yê daye hevdu û em van eslên jêrîn wekî komek eslên hevbeş, dikine bernameya karê xwe, da ku ji vê rêyê ve em alîkariya hev û din bikin û xebat û çalakiyên xwe bikene yek.

1. Komara Îslamî, hikûmeteke totalîter, dijî azadî û mafên xelkê Îranê ye, lewra hilweşandina wê mercê yekemîn yê avabûna hikûmeteke Federal û Demokratîk di Îranê de ye
2. Me baweriyeke kûr bi vîn û îradeya netewan ji bo diyarîkirina qedera xwe li gor Daxuyaniya Cîhanî ya Mafên Mirovan û peymanên navneteweyî heye û em daxwazkarê hikûmeteke Federal di Îranê de li ser bingeha pîvanên Neteweyî – Cuxrafî di çarçoveya Îranê de ne
3. Cudabûna tewaw ya Dîn (ol) ji Siyasetê
4. Hilveşandina her cure cudahiyeke zayendî (cinsî) û destveanîna mafên wekhev bo Jin û Mêran di hemû warên siyasî, civakî, aborî û … de
5. Bidestveanîna azadiya raman û dîtinan û pêkanîna saziyên siyasî û civakî, û desteberkirina wekheviya qanûnî ya hemû hevwelatiyan di di çarçoveya mifahwergirtina yasayî ji wan azadiyan
6. Pêkanîna edaleta aborî û civakîê û pêşdebirina astê jiyana hemû hevwelatiyan li ser bingeha çawaniyê
7. Pêkanîna têkiliyên aştîxwazane tevî hemû welatan, li ser bingeha rêzgirtina du aliyane, rêzgirtin ji peymanên navneteweyî û çareseriya pirsgirêkan bi mifahwergirtin ji metodên aştîxwazane û qanûnên cîhanî
8. Xebat dijî terorîzmê û çekên komkuj di herêmê de û alîkariya navneteweyî dijî wan û piştgîrî ji çareseriya aştîxwazane ya arîşe û pirsgirêkên herêmî û navneteweyî

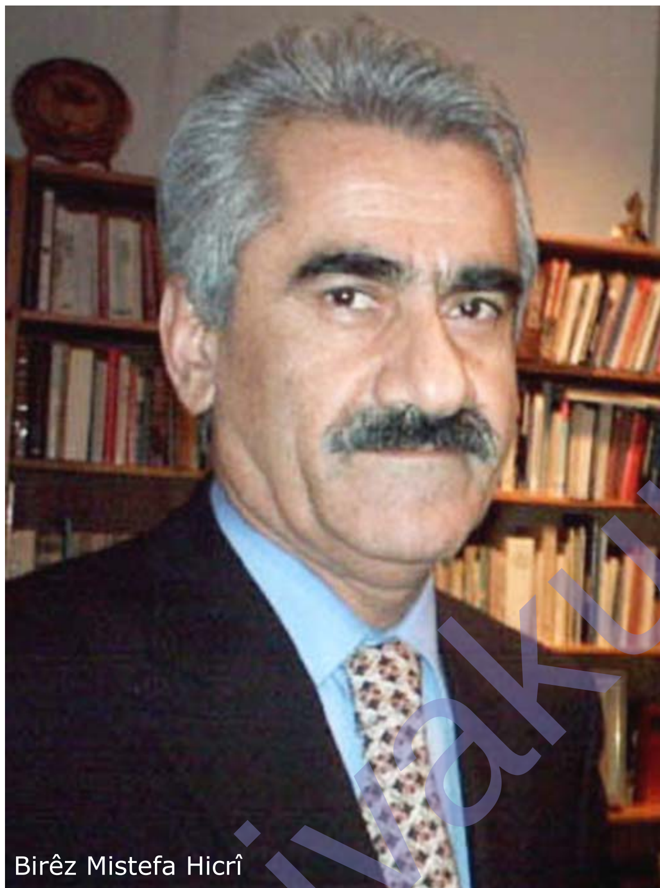
Em ji rêxistin û kesayetiyên siyasî yên ku bawerî bi naveroka vê bernamê hene, dixwazin ku tevlî vê Kongireyê bibin û di pêşvebirina vê prosesê de alîkariya me bikin.

Ew Rêxistinên ku ev daxuyaniye îmza kirine, pêkhatî ne ji:

1. **Partiya Demokrat ya Kurdistana Îranê**
2. **Eniya Yekbûyî ya Xelkê Belûçistanê**
3. **Komele – Rêxistina Şoreşvan ya Zehmetkêşên Kurdistana Îranê**
4. **Tevgera Federal Demokrat ya Azerbaycanê**
5. **Partiya Xelkê Belûçistanê**
6. **Partiya Hevpêwendiya Demokratîk ya Ehwazê**
7. **Rêxistina Berevanî ji Mafên Neteweyî yên Gelê Turkmen**

Çalakî û hevdîtinên Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, li welatên Almaniya û Îspaniya

Hevalê hêja û xebatkar Kekê Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê di sefera xwe ya ji bo derveyî welat gihîşte welatê Almaniya û çend hevdîtinên girîng bi karbidest û rayedarên welatê Almaniya û nûnerê Partiya Deshilatdar ya Almaniya, Partiya Sosyal Demokrat ya Almaniya (SPD), Partiya Keskên Almaniya, Partiya Upozîsyona Almaniya û Partiya Demokrat Mesîhî ya Almaniya (CDU) re pêk anî.


Birêz Mistefa Hicrî

Sekreterê Giştî yê Partiyê di wan hevdîtinane da, bal kişande ser rewşa Îranê, Kurdistanê û Rojhilata Navîn û siyasetên demokratîk yên PDK Îranê, derheq guhertinên siyasî yên herêmê û cîhanê bi hûrî û berfirehî şirove kirn û partî û karbidestên Almaniya jî dîtin û nêrînên xwe derheq wan pirsên pêwendîdar bas kirin û li ser têkiliyên dostane yên her du aliyan tekez hate kirin.

Birêz Mistefa Hicrî di navbera rojên 26 û 28'ê Janviyê de bi Rêşt Polîtsin, Endamê Komîsyona Têkiliyên Derveyî Parlemanê, çend Parlemanterên payebilind, Hans Olrîş Kiloze, Cîgirê Serokê Komîsyona Karê Derve yê Parlemanê, birêz Xiyasedîn Sayan, Nûnerê Partiya Sosyalîzma Demokratîk (PDS) li Parlemana Welayeta Berlînê re hevdîtin pêk anî û siyasetên Partiyê li gor guhartinên Kurdistanê, Îranê û Rojhilata Navîn şirove kir.

Kekê Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê Partiyê tevî nûnerên çend partî û rêxistnên Kurdistanî, hevdîtin pêk anî û herwiha bi hejmarek ji endam û alîgirên PDK Îranê li Almaniya re jî civiya.
Her di sefera xwe ya ji bo welatê Almaniya, **Radyo Azadî**, para Turkmanî, hevpeyvînek tevî kekê Mistefa pêk anî û li ser rewşa Îranê û Kurdistanê û siyasetên Partiyê çend pirs pêşkêşî Sekreterê Giştî yê PDK Îranê kirin ku birêz Mistefa Hicrî bi hûrî ev pirs bersîvandin.

Heftînameya **Koma Nû** ku belavokeke Kurdî ya hefteyî ye û bi sê zaravên Kurmanciya Jorîn û Kurmanciya Jêrîn û Zazakî li welatê Almaniya weşanê diket û tîraja wê 5000 heb e, hevpeyvînek bi rêzdar Mistefa Hicrî re derbarê rewşa Îranê û Kurdistana Îranê û derheq Rojhilata Navîn çê kir.

Birêz Mistefa Hicrî di roja 30.01.2005'an de, seredana **Navenda Komkirin û Belavkirina Belge û Giroveyên Kurdî** yên welatê Almaniya kir.

Di doma sefera xwe ya ji bo Almaniya Sekreterê Giştiyê PDK Îranê, birêz Mistefa Hicrî ji aliyê **KOMKAR**'ê ve ji bo civîneke berfireh hate gazî kirin ku têde nûnerên 18 Partî, rêxistin û hejmarek ji kesayetiyên siyasî yên Kurdistanê beşdar bûn, civiya. Di vê civîna 2 demjimêrî de gelek mijarên têkildare doza berheq ya gelê Kurd hatin rojevê û bîr û ra hatin guhertin. Birêz Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, di vê hevdîtinê de bal kişande ser rewşa niha ya Îranê û Kurdistanê û siyasetên Partiya Demokrat li ser pirsên cur be cur yên siyasî û li ser hevkarî û tebahiya hemû hêzên Kurdistanî ji bo xizmet bi doza rewa ya neteweya Kurd tekez kir û amadebûna PDK Îranê ji bo her cure alîkariyekê ji beşdarên civînê re xuya kir.

Hevalê xebatkar Kekê Mistefa Hicrî di sefera xwe ya ji bo welatê Ispaniyayê de, roja çarşemî 2'ê Febiriya 2005'an de, bi rayedar û berpirsyarên bilind yên Wezareta Derve ya Ispaniyayê re civiya. Di wê civînê de ku çar berpirsyarên bilind yên Ispaniya (Ravêjkarê kar û barê Rojhilata Navîn û Afrîqa, 2 pisporên kar û barê Îranê û pisporeke mafên mirovan) amade bûn, birêz Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, bi hûrî û berfirehî bal kişande ser rewşa Kurdistanê, Îranê û herêmê. Di vê derheqê de siyasetên demokratîk yên PDK Îranê ji aliyê birêz Mistefa Hicrî ve hatine şirove kirin û daxwaz ji dewleta Ispaniyayê hate kirin ku helwêsteke micid derheq rejîma dîktator ya Komara Îslamî a Îranê bigire pêş xwe.

Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, Kekê Mistefa Hicrî bi berpirsyarên Partiya Çepa Hevgirtî ya Ispaniya û berpirsê Giştî yê Têkiliyên Derveyî Partiya Sosyalîst a Ispaniyayê û herwiha Partiya Gelê Ispaniyayê re jî hevdîtin pêk anî.

Rapora seredana Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, birêz Mistefa Hicrî ji welatê Îngilistanê û hevdîtinên wî tevî berpirsyar, kesayetî û siyasetvanên wî welatî

Hevalê birêz û xebatkar Kekê Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, tevî Kekê Şaho Husênî, Nûnerê Partiyê li derveyî welat, roja 10'ê Fevriya 2005'an gihîşte Londonê, Paytexta welatê Îngilistanê û ji aliyê endamên Komîteya PDK Îranê li Birîtaniya û herwiha Nûnerên rêzdaran: Tom Kilark û Cêrmî Korbîn, Endamên Parlemana Birîtaniyayê ve bi germî hatin pêşwazî kirin.

Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, komek hevdîtin û gotûbêjên girin bi berpirsyar, siyasetvan û kesayetiyên welatê Îngilistanê re encam dan, ku em dê kurtiya wan çalakiyan pêşkêşî we xwendevanên hêja bikin:

Hevdîtina tevî Balyozê yekem yê Balyozxaneya Amerîka li Îngilistanê

Di roja 11'ê Fevriya 2005'an de, birêz Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, di Balyozxaneya Dewletên Yekbûyî yên Amerîka de li Birîtaniyayê, bi birêz Îtîn Goldirîc, Balyozê yekem yê Balyozxaneya Amerîka li Londonê re hevdîtin pêk anî. Sekreterê Giştî yê Partiyê di wê hevdîtinê de xuya kir ku PDK Îranê di sala 1945'an de, ceribîna avakirina hikûmeteke Demokratîk ya 11 heyvî heye ku ew hikûmete ji aliyê rejîma Şa ve kete ber êrîşa tund ya leşkerî û Serok Komar û rêberê PDK Îranê, Qazî Mihemed, ji aliyê rejîma wê demê ya Îranê ve hate îdam kirin û partiya me paş hiloşîna rejîma Paşayetiyê, xebata xwe mikûmtir domand û daxwazkarê avakirina hikûmeteke demokratîk di Îranê de bû ku têde mafên gelê Kurd di forma Otonomiyê de misoger biket. Lê rejîma nû bi desthilat gihîştî ya Komara Îslamî ya Îranê, ew daxwaza demokratîk ya PDK Îranê û gelê Kurd ret kir û gelê me ji aliyê Komara Îslamê ve kete ber xurtirîn awayên tund û tûjî û qirkirinê. Piştre Dr. Ebdulrehman Qasimlo, Sekreterê Giştî yê Partiya me ku di dû rêya çareserkirina aştîxwazane ya doza Kurd de bû, ji aliyê rejîma terorîst a Komara Îslamî ya Îranê li ser maseya diyalog û gotûbêjê hate teror kirin û piştî çand salan jî Dr. Sadiq Şerefkendî, Rêberê hêja û jêhatî yê Partiyê li Berlînê ji aliyê terorîstên ser bi Komara Îslamî ya Îranê ve hate şehîd kirin. Lê PDK Îranê li hember wan hemû givaşane de ji xebatê nesekinî û gavên hêja bo pêşve avêtine û niha Partiya me mezintirîn, bihêztirîn û demokratîktirîn hêz di Kurdistana Îranê de ye.

PDK Îranê di sêzdehemîn Kongireya xwe de, dirûşma Bidestveanîna Mafên Neteweyî yên Gelê Kurd di çarçoveya Îranekî Demokratîk û Federalî de guhertinên dawiyê yên Îranê bi taybet û siyasetên Partiya Demokrat di wê derheqê de rohn kirin û ragehand ku em daxwazkarê avakirina Îraneke Demokratîk ya Federalî ne ku têde hemû neteweyên pêkîner yên Îranê di birêvebirina welatê xwe de beşdar bibin.

Piştre birêz Kekê Mistefa Hicrî, hêvî kir ku welatê Turkiyê gavên pitir ji bo çareserkirina pirsgirêka Kurd di wî welatî de bavêje.

Di dawiyê de her du aliyan keyfxweşbûna xwe derheq wê hevdîtinê xuya kirin û li ser domandina wan cure têkiliyane tekez kirin.



Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, di hevdîtin tevî çend Rojnamevanên Îngilistanê

Hevdîtin tevî Balyozê yekem yê Turkiyê li welatê Îngilistanê

Hevalê xebatkar, Kekê Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, demjimêr 3'ê paşnîvroya roja 16'ê Fevriya 2005'an, bi Çan Dîzdar, Balyozê yekem yê Balyozxaneya Turkiyê li welatê Îngilistanê re hevdîtin pêk anî.

Birêz Sekreterê Giştî yê Partiyê di wê hevdîtinê de bal kişande ser rewşa Rojhilata Navîn bi giştî û yê aniye holê û ji bo gihîştin bi wê armancê jî di çend rojên pêşîn de li Londonê dê tevî çend rêxistinên ser bi neteweyên din yên Îranê kom bibe û bas û gengeşê li ser Pilatformekê li ser bingeha Îraneke Demokratîk û Federal û Federalîzma Cuxrfî – Neteweyî bikin.

Hevdîtin tevî Kolîn Pîktihel, Endamê Parlemanê û Sekreterê Cak Stro, Wezîrê Derveyî Birîtaniyayê

Roja 21'ê Fevriya 2005'an, demjimêr 2'ê paşnîvro, hevalê xebatkar Kekê Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, hevdîtinek bi birêz Kolîn Pîktihel, Endamê Parlemana Birîtanya û Sekreterê Cak Stro, Wezîrê Derveyî Îngilistanê re pêk anî.

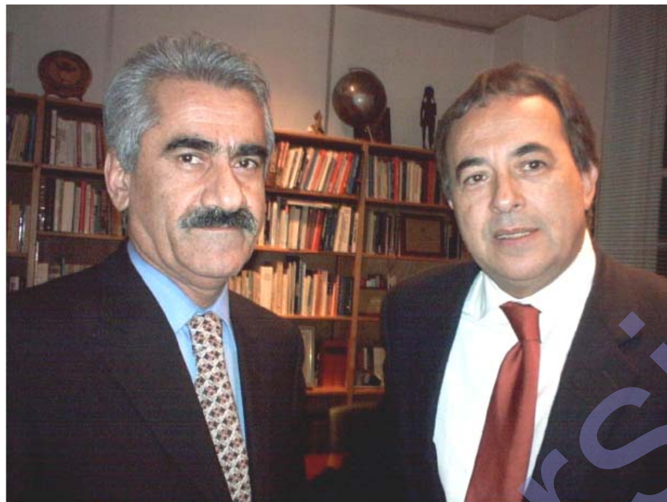
Di wê hevdîtinê de Sekreterê Giştî yê Partiyê baseke kûr û berfireh li ser rewşa aloz ya Rojhilata Navîn û prosêsa Aştiya Ereb – Îsraîlê, Îran û Kurdistanê, terorîzma navdewletî û rola gelê Kurd li Kurdistan Îranê di proseya demokratîzekirina Rojhilata Navîn de pêşkêş kir û derheq egera êrîşa leşkerî ya Amerîka bo ser Îranê, birêz Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, ragehand ku heke alîkariyeke micid tevî Opozîsyona demokrat ya Îranê bihête kirin, hewcehî bi êrîşa leşkerî naket û hêzên demokrat bi hevkariya gelên mafxwarî yên Îranê ew hêz û karîna hene ku wê rejîma dijî gelî hilveşînin û sîstemeke demokratîk ya Federalî di Îranê de ava bikin.

Hevalê xebatkar, Kekê Mistefa Hicrî di pareke din ji hevdîtinê de got: "Em bawer in ku domkirina

gotûbêjên Ewropa bi Komara Îslamî re di berjewendiya rejîmê de ye û divêt zext û givaşên xurt û micid bo ser wê rejîma dîktator bihên meşandin.

Di beşekî din ji wê dîdarê de, birêz Sekreterê Giştî yê PDK Îranê tevî îşarekirin bi hevalbendiya Kurdan li Îranê, Îraqê, Turkiyê û Sûriyê, ragehand ku qedera Kurdan li her parçeyekê bandorê dike ser parên din yên Kurdistanê û di wê pêwendiyê de, dilşadî û keyfxweşiya gelê Kur di Kurdistana Îranê de li dema pejirandina Federalîzmê di Qanûna Bingehîn ya Îraqê de wekî nimûne anî. Herwiha Kekê Mistefa Hicrî ew rastiya anî ziman ku herçiqas raya giştî ya Ewropayê dijî şerê Îraqê bû, lê gelên bindest yên Îraqê û herêmê şahî û keyfxweşiya xwe ji hiloşîna yek li pey yek yan dîktatorên Efxanistanê û Îraqê xuya kirin. Beşdariya berçav ya gelên Îraqê di hilbijartinên wî welatî de nimûneyeke zindî û berçav e.

Di dawiy de birêz Kolîn keyfxweşiya xwe ji wê hevdîtinê anî ziman û got ku dê bi hûrî dîtin û têbîniyên Sekreterê Giştî yê PDK Îranê tevî Cak Stro bas biket.


Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, di hevdîtin tevî Loyîs Ayala, Sekreterê Entirnasyonala Sosyalîst

Hevdîtin Bi Sekreterê Giştî yê Entirnasyonala Sosyalîst re

Roja 22'ê Fevriya 2005'an, demjimêr 5'ê êvar, birêz Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, hevdîtinek tevî birêz Loyîs Ayala, Sekreterê Entirnasyonala Sosyalîst pêk anî.

Di wê dîdarê de rewşa siyasî ya Rojhilata Navîn û xebata xelkê Îranê ji bo demokrasiyê û bi ser kar anîna nîzameke demokratîk li Îranê û kar û çalakiyên Entirnasyonala Sosyalîst ketine ber bas û bîr û dîtin bi hev re guhertin.

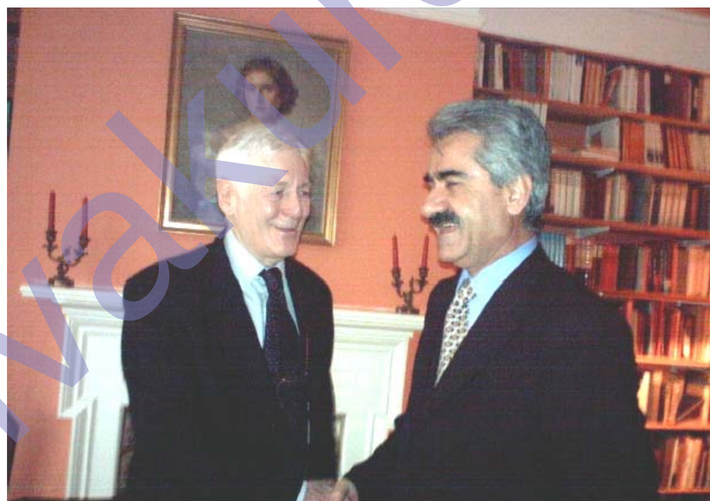
Birêz Loyîs Ayala sefera birêz Mistefa Hicrî bi sefereke zaf serkevtî nirxand û qala encamên sefera xwe ji bo Mosko û Çiçinê kir û hêvî kir gelê Kurd bi maf û azadiyên xwe di Îranê de bigihîje.

Hevdîtin tevî çend kesayetî û siyasetvanên Îngilistanê

Di doma sefera xwe ya ji bo welatê Îngilistanê, birêz Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, tevî Cêrmî Korbîn, Endamê Parlemana Birîtaniya û girûpa zêrevan ya Mafên Mirovan li Parlemana Birîtaniyayê civiya û spas û pêzanîna xwe seba hewildan û tekoşîna wî derheq rohnbûna çarenivîs û qedera 6 xebatkarên partiya me ku di Oktobra 1996'an de ji aliyê Bizava Îslamî radestî rejîma dîktator ya Komara Îslamî ya Îranê kiribûn. Herwiha Kekê Mistefa bal kişande ser binpêkirina tund ya mafên mirovan ji aliyê rejîma Îslamî ya Îranê û daxistin û qedexekirina rojnameyên cudabîr, girtin û îşkencekirina rojnamevanan û xwendekarên azadîxwaz û birêveçûna hukmê îdamê ji bo kesên di bin temenê 18 saliyê de.

Ew kesayetî û siyasetvanên Îngilistanê ku Sekreterê Giştî yê PDK Îranê bi wan re hevdîtin pêk anî, evên jêrîn bûn:

- Xatûna Rîçêl Kobron, Berpirsyara Têkiliyên Derve ya Partiya Karker a Birîtaniyayê
- Xatûna Baranês Koks, Seroka Birêveber ya Parlemana Lordên Birîtaniyayê
- Birêz Stan Niyoz, hevalê dêrîn yê rêberê şehîd Dr. Qasimlo
- Birêz Ebdulselam Seyîd Ehmed, Berpirsyarê Pirogrema Rojhilata Navîn û Bakura Afrîqa


Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, di hevdîtin tevî Lord Îrîk Îvîbirî, Serokê Mafên Mirovan li Parlemana Birîtaniya

- Birêz Dêrî Wêrî Dîk, ji para Rojhilata Navîn ya Rêxistina Efûya Navneteweyî
- Hevpeyvîn tevî birêz Kît Fetês Kanslerî Îslîngton, Endamê Parlemana Birîtaniyayê
- Birêz Lord Îrîk Îvîbirî, Serokê Mafên Mirovan li Parlemana Birîtaniyayê
- Birêz Bab Spîng, Nûnerê Parlemana Îngilistanê ji Partiya Parêvanan

Di hevdîtina bi kesayetiyên jorîn re gelek pirsên girîng di pêwendî tevî rewşa Rojhilata Navîn, rewşa dijwar û nebaş ya gelên Îranê di bin siya hikûmeta Îslamî ya Îranê bi giştî û Kurdistana Îranê bi taybet û herwiha siyasetên PDK Îranê di warên cur be cur de, ketine ber bas.

Hevalê Xebatkar, Kekê Mistefa Hicrî, di dirêjiya sefera xwe ya ji bo Îngilistanê, tevî Dr. Elîriza Norîzade, rojnamevanê navdar yê Îranî û Birêz Hejîr Têmûriyan hevdîtin kir û qala komek pirs û mijarên giring yên siyasî û nemaze Hilbijartinên Serok Komariya Îranê yên pêşîn, ku qirar e çend mehên din birêve biçin, hate kirin.

Seredana Dezgeha Ragihandina BBC

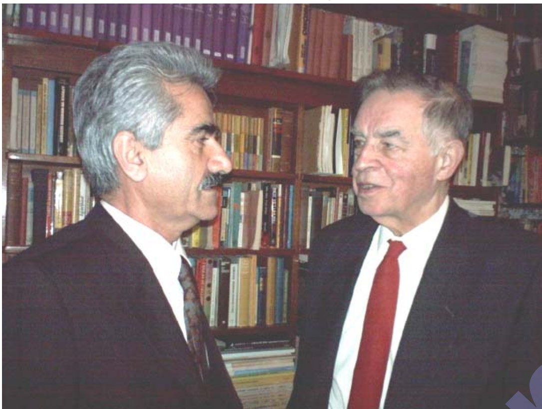
Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, birêz Mistefa Hicrî, roja 21'ê Fevriya 2005'an seredana dezgeha Ragihandina BBC'yê kir û ji aliyê rêveberên para Farisî ya wê dezgehê hate pêşwazî kirin. Kekê Mistefa basek derheq rewşa Rojhilata Navîn, û Îranê û Kurdistanê pêşkêş kir. Sekreterê Giştî yê PDK Îranê pêşniyaza vekirina para Kurdî ya BBC'yê pêşkêşî berpirsyarên wê navendê kir.

Hevdîtin tevî Dr. Mehmûd Osman

Kekê Mistefa Hicrî, bi Dr. Mehmûd Osman, kesayetiyê navdar yê Kurd re hevdîtin pêk anî. Di civîneke dostane de rewşa Rojhilata Navîn, Îraqê û Kurdistanê û bi taybet hilbijartinên dîrokî yên Îraqê û bandora pozetîv ya wan hilbijartinane li ser herêma Rojhilata Navîn kete ber bas û li ser wan mijarane bîr û ra hatin guhertin.

Hevdîtin tevî komek ji kesayetiyên Îranî û Kurdistanî

Roja 13'ê Fevriya, komek kesayetiyên Îranî û Kurdistanî ji bo xêrhatinkirina birêz Mistefa Hicrî, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê,



Sekreterê Giştî yê PDK Îranê, di hevdîtin tevî Stan Niyoz, hevalê dêrîn yê şehîd Dr. Qasimloyê nemir

hatine Hotêla Hîltona Londonê.

Di wê hevdîtinê de, Sekreterê Giştî yê PDK Îranê dîtin û siyasetên PDK Îranê derheq rewşa Rojhilata Navîn, Îranê û Kurdistanê anîn ziman û pêşwazî ji wan rêzdaran kir.

Ew birêzane pêk hatîbûn ji:

- Hevalên Yekîtiya Niştimanî ya Kurdistanê: Xûşka Şanaz Îbrahîm Ehmed, Nûnerê YNK'ê li Birîtaniya û Kekê Hawar Ehmed, Berpirsyarê Rêxistina YNK'ê li Birîtaniya
- Hevalên Partiya Demokrata Kurdistanê: Birêz Kameran Salihbeg, Endamê Tayê û Berpirsyarê herêmê û Kekê Kemal Amêdî û Kekê Tawan Mehmûd Sirac
- Birêz Dr. Ebdulsetar Doşkî ji Eniya Yekûyî ya Belûçistanê
- Dr. Kamîz Rosta
- Dr. Qasim Giranmayê
- Beşek ji hevalên Komîteyê û endamên PDK Îranê li Birîtaniya

Çima Federalî?

Mihemedsalih Qadirî

Bi berçav girtina vê rastiyê ku diyarîkirina armanc û stiratêjiyê dikare rê û emraz û taktîka kêrhatî bo gihîştin bi vê stiratêjiyê destnîşan biket û kanal û hêla xebatê ji bo nêzîkbûn û gihîştin bi vê armancê qonaxbendî biket, em digihîjine vê encamê ku bizanin ka di vê zirûfa ku em têda ne, pêdivîbûna hilbijartina dirûşma Federalîzmê wek stiratêjiya xebatê ji bo PDK Îranê di Kongireya 13'an pêda li gorî çi pîvanekê bûye? Gelo ev dirûşme dê bikare bibe hêza hander û mikanîzma xebata pêşeroja me? Erê ev dirûşme heta çi qasekê di gel rewş û zirûf û rastiya niha ya cîhana pêşkevtî hev digire? Ji hemûyan giringtir gelo dikare bersîva daxwaziyên siyasî û neteweyî yên gelê Kurd di Îranê da bidet?

Ji bo wergirtina bersîva van pirsan hewce ye em bi kurtî nirxandinekê ji serdemê îro yê cîhanê û bi xasmanî Îranê bikin û bi zelalkirina rastiyên heyî bikarin zerûret û di cîdabûna vê dirûşmê de wek hêjatirîn dirûşm ji bo bi destveanîna daxwazên neteweyê yên gelê Kurd di Îranê de bêxne ber çav.

Wek eyan e niha di her kunceke dinyayê da bas basa bi hev re jiyana bi aştiyane ya netewe, ol û çandên cur be cur e û baştirîn û serkevtîtirîn rêçare ji bo berevanî û parastina wan nasnamên cuda cuda û pêkve jiyana bi aştiyane, sîstema Federalî ye.

Di hêla derveyî da bi berçav girtina wan guhartinên berdwam yên ku piştî cîhana du cemserî û destpêkirina nezma nû ya cîhanî bi serokatiya eniya dijî terorê ji bo cihgirkirina demokrasî û mafên mirovan û damalîna çekên komkuj di Rojhilata Navîn û cîhanê da ku bûye egera herifîna dewletên dîktator û bilindbûna qasê hişyariya siyasî-neteweyî a nifşa îro ya civaka Îran û Kurdistanê.

Di hêla navxweyî da jî em dibînin ev rejîma ku bi îdeolojiya Weliyê Feqîh tê îdare kirin, nikare xwe tevî nezma nû ya cîhanî rê bixe û berevajî vê hindê berdewam cehda çêkirina çekên Etomî, piştgiriya girûpên terorîstî û binpêkirina mafên mirovan û tepeserkirina azadîxwazan didet. Bi vî awayî Îran niha ji her demekê zêdetir ketiye ber lome û nerazîbûna para zor ya xelk û netewên cur be cur yên Îranê û tevî tengaviyeke mezin rû bi rû bûye. Bi xasmanî xelkê Îranê û Kurdistanê bi bandor wergirtin ji wan guhartinên ku di Efxanistan û Îraqê de hatine pêş, micidtir ji her demekê ji bo herifandina rejîma Komara Îslamî xebatê dikin.

Li gorî van fakterane em dibînin ku êdî serdema 'mutleqgerayî" (tevxwaziye) û du rengiyê derbas bûye û niha mentiq û felsefa piloralîzm û çend rengiyê yê bûye altirnatîva dirêjheyam ya pirsgirêkan û bi vî cureyî parsenga hêz û pêvajoyan bi qazanc û berjewendiya azadîxwazên seranserê dunyayê guherî ye.

Di rewşeke wisan de ye ku PDK Îranê ji aliyekê ji bo vê ku di Kurdistanê û Îranê de reng û hêzeke nû bidete xebata demokrasîxwazî û neteweyî ya gelê Kurd û ji aliyekî din ve bo vê ku bikare bi yekgirtin kirina daxwazên netewa Kurd tevî daxwazên neteweyên Îranê, xebata gelê Kurd tevî xebata seranserî ya hemû gelên azadîxwaz yên Îranê girê bidet û bikare xwe tevî fakterên navxweyî û cîhanî hevaheng biket, Federalîzm wek baştirîn sîstem ji bo çareseriya pirsgirêka neteweyî ya gelê Kurd di Îrana çend neteweyî da kiriye dirûşma stiratêjîk ya xebata xwe.

Hevpeyvîna taybet bi hinceta rizgarbûna 2 xebatkarên demokrat ji girtîgehên kevneperestiya Komara Îslamî ya Îranê

Di payîza sala 1378 (1999)'an de, 4 Kadroyên xebatkar yên PDK Îranê ji bo encamdana xebateke siyasî vegeriyabûne Kurdistanê. Di encama êrîşa hêzên hov yên Komara Îslamî bo ser wan de, 2 hevalên Pêşmerge bi navên: 1. ***Ebdula Teberze****, 2.* ***Murad Rehîmzade*** *hatin şehîd kirin û 2 kes ji wan jî bi navên: 1.* ***Idrîs Pûhurmizî****, 2. Selah Xizrî bi birîndarî hatine êxsîr kirin.*

Piştî 5 salan man di girtîgehên reş yên rejîma Komara Îslamî ya Îranê de, di encama derfetekê ku ji wan re pêkhatibû, mifah vergirtin û xwe rizgar kirin û tevlî refên bi şan û şeref yên xebata şoreşvan û azadîxwaziya PDK Îranê bûn.

Bi vê hincetê, me wekî Weşana Agirî, hevpeyvîneke taybet bi her 2 birêzan: Kekê Idrîs pûrhurmizî û kekê Selah Xizrî re pêk anî ku li jêr pêşkêşî we xwendevanên hêja tê kirin.

Hevpeyvîn: Dara Natiq

Birêz Idrîs Pûrhurmizî ji berahiyê derheq rizgarbûna we ji girtîgehê em pîrozbahiyê ji we dikin?

Gelek spas. Em jî keyfxweş in seba vê ku careke din piştî zêdetir ji 5 salan di benda kevneperestiyê de bi dîtina heval û xweşteviyên xwe di nava refên PDK Îranê de şa dibin. Iznê bidin min ku ji rêya Weşana Agirî ve ez ji vê derfetê mifahê wergirim û silavan bişînim ji hemû girtiyên siyasî re ku di rastî de salên herî baş yên jiyê xwe di zirûfên herî dijwar de dibihurînin.


Birêz Idrîs Hurmizî

Her wek em dizanin tu û hevalên xwe çend salan berî niha di 14.07.1378 (1999)'an de li çalakiyeke siyasî li bajarê Pîranşarê, hûn rastî êrîşeke leşkerî ji aliyê hêzên rejîma Îslamî ya Îranê ve hatin û di encamê de du hevalên Pêşmerge hatine şehîd kirin. Tu û hevalê xwe jî bi birîndarî hatine êxsîr kirin. Ji kerema xwe derheq çawaniya vê bûyerê ji bo me bipeyive?

Belê, em roja çarşemî 14.07.1378 (1999)'an, li gundê **Qelat** ya ser bi herêma Mengurayetiya bajarê Pîranşarê, demjimêr 3:30'ê paşnîvroyê ku em li malekê di vî gundî de mabûn, ji nişkêve em hatine haydar kirin ku ji aliyê hêzeke zaf ya dujmin ve em hatine dorpêç kirin, her di vê demê de şerekî nehember û "destewyexe" tevî hêzên dujmin dest pê bû. Me nêzîkî çar demjimêr û nîvan berxwedanî kir ku mixabin du kes ji hevalên me yên hêja û xweştevî bi navên Kekê **Ebdula Teberze** û Kekê **Murad Rehîmzade** şehîd bûn û em jî bi birîndarî hatine êxsîr kirin.

Dujmin piştî girtina we bi çi awayekê tevî we riftar dikir?

Tiştekî xwezayî ye ku hemû xelkê Kurdistanê û cîhanê jî Komara Îslamî nasdikin, ji ber ku karname û dosiyeke reş heye, her bi vê pêkê jî bi me re gelekî nemirovane riftar dikirin, bi taybetî di destpêkê de ku em hatine êxsîr kirin, reftarekî zor hovane derheq bi me kirin. Gelek me dan, di vî cihî de ku em êxsîr kirin, bi quntaxên tivingan û bi terzên cur be cur azara me kirin. Piştre ku em birine îdara Îtilaatê (Dezgeha Êstixbarat û Sîxorê), ev riftara kirêt û hov derheq me her dom hebû. Bi awayên cur be cur em îşkence kirin, wek helawesîn, şelaq lêdan, simêl kişandin û bi taybetî îşkenceya ruhî. Lewra dibêjim îşkenceya ruhî, ji ber ku îşkenceya cendekî aliyê kêm hêviya vê yekê heye ku rojekê bi dawî bê, tê tab kirin, tabkirina wê hêsan e, lê tabkirina îşkenceya ruhî ne tenê zehmet e, belkî hetanî çaxeke zor her mirov dêşîne.

Erê gelo di dema girtina we de, rejîmê hûn ji bo nojdarkirinê şandine nexweşxaneyê?

Di rastî de dujmin, dema ku em birîndar bûn, hez nedikir ku em bimirin, ji ber ku wan jêve bû sax mana me bi qazanê wan e, ji ber vê çendê ku zaniyariyan ji me wergirin, tenê ji ber vê çendê ku em sax bimînin, bi me re digihîştin. Na, bi vî curê ku hewce bû bi birînên me re nedigihîştin. Di wan çend rojên ku em di nexweşxaneya derve de bûn, ji ber vê çendê ku em wekî kadroyên îdara Îtilaatê dabûne nasandin, karmendên nexweşxanê heya qasekê bi me ra digihîştin, helbet ji tirsê wan! Lê piştre dema ku em veguhastin bo îdara Îtilaatê bi vî curê ku hewce bû bi tu awayekê bi me re nedigihîştin, lewra birînên me piştî demekê îltihab kirin û gelek pêçû heta ku rewşa me baştir bû.

Dujmin bona wergirtina zaniyariyan ji we, pitir ji çi metodan mifah werdigirt?

Ji du metodan mifah werdigirt. Her wekî min erzî xizmeta we kir, him îşkenceya cendekî û him jî ya ruhî. Îşkenca cendekî her wekî ku me berê qala wê kir bi terzên cur be cur yên lêdanê didoma û îşkenceya ruhî jî bi vî awayî bû: Bo nimûne, çêkirina şayian, yan jî bi derew digotine me ku Partiya we hilveşiya ye, yan çend endamê rêberiyê di nava partiya we de hatine derxistin, yan jî digotne me malbatên we jî eva di zîndanê û di nava "silûlan" (odeyên biçûk û teng yên girtîgehan) de ne û ji van cure metodane pitir mifah werdigirtin.

Ji kerema xwe hinek li ser çawaniya dadgehî kirina xwe ji bo me biaxivin?

Belê. Piştî vê çendê ku dawî bi lêpirsîn û lêkolînan di îdara Îtilaatê da hat, em şandine çiqa 4'an ya Dadgeha Şoreşê ya Urmiyê. Kesek bi navê Qazî Elîpûr, li wir bû û her di civîna yekemîn de 2 kadroyên Îtilaatê jî li rex me bûn, her li wir em hatine haydar kirin ku vira Dadgeha Şoreşê ye û hûn bi guneha endambûn di nava refên PDK Îranê de û çelengiya siyasî-leşkerî bi qazancê vê Partiyê, têne dadgehî kirin. Her li vê derê gotine me ku we mafê girtina Parêzeran nine, ji ber vê çendê ku **Komara Îslamî nûnerê Xwedê li ser rûyê erdê ye**, hûn jî dijî vî nûnerî ne; ku wisan e we dijî Xwedê çek hilgirtiye û ji bo hilveşandina wê hikûmetê hûn xebatê dikin! Xwezayî ye ku her kesek îca çi Parêzer yan her kesek din be, şirîk û hevbeşê vê gunehê ye û lewra we mafê girtina Parêzer nine. Piştre em şandine Girtîgeha Navendî ya Urmiyê, bi giştî em sê (3) civînan hatine dadgehî kirin. Mehkemeyeke gelek "teşrîfatî" (sembolîl û serweyî) bû, bê vê çendê ku pirs ji me bihêne kirin, bê vê ku me mafê berevanîkirinê ji xwe hebe, em hatine dadgehî kirin. Paş çend rojan hukmê me bi me ragehandin: 20 salan zîndanî û dûrxistin ji bo Girtîgeha Kerecê.

Dema ragehandina wî hukmî bi ser we de, te çi hestek hebû?

Tiştekî xwezayî ye ku mirov her nerehet dibe, lê her li wir min û heval Selah, me gote hevdu ku çi tiştek nehatiye guherîn, tenê eva ku hatiye guhartin, eva ye ku me çepera xwe veguhastiye. Berê em di nava refa Kadro û Pêşmergên partiyê de bûye û di çarçoveya PDK Îranê de me xebata xwe dimeşand, niha jî divêt her di vê çarçoveyê de, lê bi awayekî din û bi navê girtiyekê divê em xebata xwe bimeşînin û wezîfeyeke girantir dikeve ser milê me. Her çend em nerehet bûn ku ji dost û hevalên xwe veqetiyan û cudahiya ji dost û ezîzan gelekî zehmet e, lê seba vê çendê ku em her wisan li çepera xebat û berxwedaniyê da mabûn, em keyfxweş û dilşad bûn.

Di wî heyamî de ku hûn di girtîgehê de bûn, we bi çi awayekê derheq siyasetên dijî gelî yên rejîmê û ronkirina siyasetên PDK Îranê xebata xwe didomand?

Belê. Bi baldan bi vê çendê ku ew hevalên ku berî me di benda kevneperestiyê de bûn û pişka herî zaf ya wan endam û alîgirên PDK Îranê yan jî hêzên din yên siyasî bûn, çavnihêriya wan ji me eva bû ku bi baldan bi vê çendê ku em Kadro û Pêşmergên PDK Îranê bûn, diviya me ew bûyer û guhertinên ku bi ser partî û herêmê de hatibûn, em ji wan re bas bikin û wan jî pê bihesînin. Her gelek zû piştî vê çendê ku rewşa zîndanê li encama çûna me bo vir hinekî guherîn bi ser de hatibû, me karî têkiliyeke hêja û berfireh tevî wî xelkê pêk bînin. Bi awayên cur be cur qal û basên siyasî û pirsên hizbî û hwd ... dihatine kirin. Yek ji wan tiştên ku di wir de dihatine kirin û gelek xuya û berçav bû, rêz û hurmet girtin ji bone û hincetên hizbî [şoreşê] û neteweyî bûn. Bi awayekî tevaw nepenî, ji bo vê ku dujmin hest pê neket û em tûşî azar û ezyetê nebin. Wekî boneyên 25'ê Gelawêjê (Roja avabûna PDK Îranê), 26'ê Sermawezê (Roja pêşmergên Kurdistanê), 2'ê Rêbendanê (Roja avabûna Komara Kurdistanê) û hwd ... . Herwiha me wextê xwe didanî bo xwendina pirtûk û rojname û ... . Piştî xilasbûna her prtûkekê yan mijarekê, du kesî yan sê kesî li hewşê û di dema hewaxweriyê de me derheq wan tiştên ku me xwendibûn, ji bo pêşxistina pileya zaniyariya xwe û ji bo pêşîgirtin ji cîde (rakêt) mana xwe, me bi hev re guherîna bîr û rayan dikir.

Bi giştî te rewşa zîndanê û zîndaniyan çawa dît?

Erzî xizmeta te bikim, her wek berê min qala vê kir, zîndan jî çeperek ji çeperên xebat û tekoşîna dijî Komara Îslamî ye. Sirûştî ye ku her wek Komara Îslamî li derveyî zîndanê de dijî azadîxwazan pîlanên cur be cur dimeşîne, di nava zîndanê de jî her bi vî awayî ye. Bi baldan bi vê çendê ku zîndan cihekî berteng e, zêrevanîkirina girtiyan sanahîtir e, lewra zîndanî divêt bi awayekî din bi baldan bi rewşa hundir ya girtîgehê livlivîn hebin. Terzên cur be cur ji bo bi çokde anîna zîndaniyan û nemaze girtiyên siyasî têne bi kar anîn. Yek ji wan anîna mewada muxeder (narkotîk)ê bi hemû cureyên wê wekî: Tiryak, Hiroyîn, Heşîş û ... bo nava girtîgehê ye, heta gelek caran dihate xuya kirin ku di nava girtîgehê de mawada muxeder ji derveyî zîndanê sanahîtir û bi taybetî erzantir dest diket. Rohn û aşkira ye ku bi baldan bi vê çendê ku ji berpirsyarên zîndanê, evên ku gelek naskirî û bi nav û deng bûn, ev mewad dianîne bo nava girtîgehê û ji rêya kirêgrtiyên xwe di nava zîndanê de belav dikirn, bo vê ku xelkê mutad bikin. Di destpêkê de zaf caran bi xwerayî (belaş) bi bê vê yekê ku çi xercek bête dan, ev mewade didane girtiyan; heta ku mutad dibûn, îca piştî ku cendekê wan hewcehî bi vê mewadê dibû, yan bi gotina wan **"xomar"** dibûn, vê demê divê bi xwe pare daban û ev mewad kirîban. Ji ber ku rejîm dizane ev kesên ku têne mutad kirin, nasnama xwe ji dest didin û tu tiştek ji wan re giring nabe. Tişteke din ku derheq girtiyên siyasî dihate kirin, zaf caran rejîm dibêje zîndan cihê guherîn û perwerde kirinê ye! Zanîngeh e! Dikarin tiştan hîn bibin! Pir caran di hinek ji wan kilasên perwerdehiyê ku car car pêk

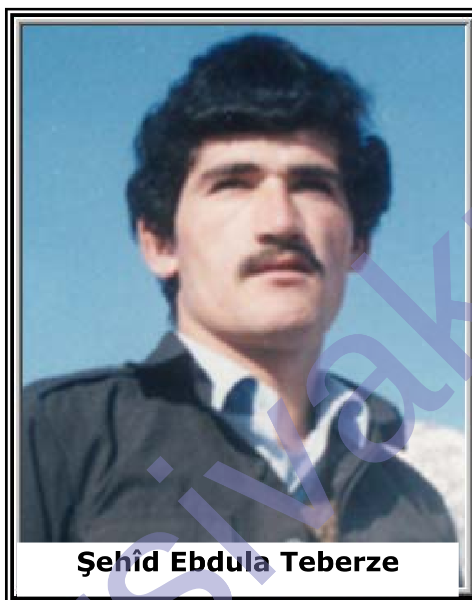
dianîn, girtiyên siyasî jî navnivîsîn dikin û daxwaza beşdariyê dikirin, lê qet nedihatine gazî kirin û nedikarîn di kilasan de beşdariyê bikin.

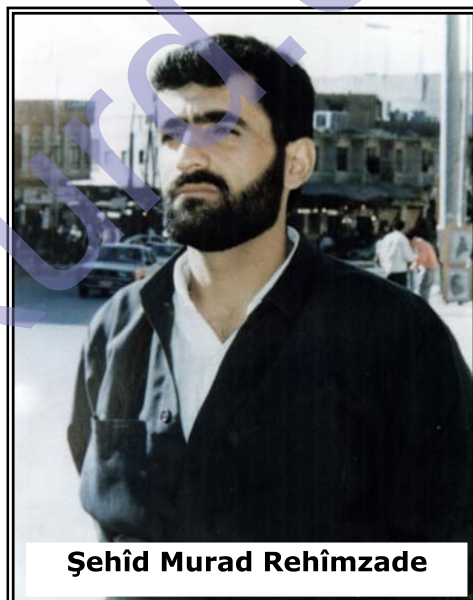
Komara Îslamî girtiyên siyasî tevî bendiyên mewada muxedir, bikujan û ... têkelî hevdu diket, gelo armanca rejîmê ji vî karî çiye?

Xwezayî ye ku di girtîgehekê de ku bendiyên siyasî hebe, di rastî de zîndaniyên siyasî hest bi zîndanîbûnê nakin, ji ber ku derdora wan hemû hevçeper, hevbîr û bawerên wan in, lê di wan zîndanan de ku girtiyên siyasî tevî girtiyên asayî û bi taybetî bikujan yan jî girtiyên xeternak têkelî hevdu dikin, armanca wan eva ye ku girtiyên siyasî dest ji armanc û bîr û baweriyên xwe berdin û poşman bibin û tûşî nexweşiyên cur be cur nemaze nexweşiyên ruhî û pisîkolojîkî bibin. Em vî heyamî nizîkî du salan di girtîgeha **Rizayîşehr** (Goherdeşta) berê ya bajarê **Kerecê** de bûn. Diyare em di benda 4'an ya vê zîndanê de bûn, bendek ku di rastî de ji bikujan re hatibû danîn, girtiyên gelek xeternak û cihê tirsê têda bûn, para herî zaf ya wan mutad, bi terzê "tezrîqî" (derzî lêdanê) bûn, roj nebû li wir şer û pevçûn çê nebe. Di vî heyamê van du salan de ku em li wir bûn, çend kes ji girtiyan bi destên hevbendiyên xwe hatine kuştin. Her bi dîtina wan bûyeran em tûşî nerehetî û azarên ruhî dibûn. Wane bi giştî bandora xwe li ser ruhiya me hebûn. Me ewlehî tunebû. Girtîgeha Rizayîşehr jî bi baldan bi vê çendê ku di bin deshilata Supaha Pasdaran de ye, rêveberiyeke zor hovane heye. Çi pêregehîştinek bi zîndaniyan nahê kirin. Bersîva xwestek û daxwazên zîndaniyan nedidan. Tê bîra min carekê me tevî berpirsê benda ku em têda bûn, diaxivî ku çima rewşa zîndanê bi vî awayî ye? Çima piraniya girtiyan mutad bûne? Çima mewadên bêhişker tê nava girtîgehê? Çima Pirtûkxane tune ye? Bersîva wî ji bo me eva bû ku lêre zîndan e! Bi qewlê vî ku ji zimanê Xumênî ve digot: Zîndan Zanîngeh e. Hûn dikarin felsefê jî bixwînin û hîn bibin, hûn dikarin mutad jî bin û karê din yên ne jêhatî û kirêt hîn bibin! Eva vedigere ser daxwaza we! Lê eva ku rastî be, her çiqas mirov bername ji bo perwerde û hînbûnê hebe, ji ber vê çendê ku çi alev û amûreke perwerdehiyê li wir tune ye, tenê ji bo pûçkirina pîlanên dujmin mirov neçar e ku di kuncekê de birûnê û zêrevanê van bûyerane bike, ji bona vê çendê ku bandora xirab li ser mirov nekin.

Erê gelo riftara rejîmê tenê derheq girtiyên siyasî yên Kurd wisan bû yan jî derheq yên din jî her bi vî awayî bû?

Di rastî de bi hemûyan re, wekî hev riftarê dikirin. Lê derheq


Şehîd Ebdula Teberze


Şehîd Murad Rehîmzade

Kurdan bê hurmetî zêdetir dihate kirin, yanî eva zor xuya û berçav bû; tevî vê çendê ku dizanîn, tu Kurd û Pêşmergeyê PDK Îranê yan yek ji hêzên siyasî yên Kurdî bûyî, bê hurmetî bi te dihate kirin. Gelek buxtanên narewa li PDK Îranê û Kadro û Pêşmergên vê partiyê dikirin. Di vî warî de heya qasekê ferq û cudahî hebû.

Erê gelo we tu car bîr ji vê çendê dikir ku rojekê hûn ji zîndanê rizgar bibin?

Eva rastî be em her dem hêvîdar bûn ku rojekê ji girtîgehê rizgar bibin. Ji bo me gelek xweştir dibû heke me bikarîba qiflan bişkînin û hemû zîndaniyên siyasî azad û serbest bikin û di rastî de rizgarbûna me û hemû girtiyên siyasî bibe encam yan dirêjiya rizgarbûna welatê me bi giştî û Kurdistanê bi taybetî, lê mixabin eva nebû; lê em hertim hêvîdar bûn ku rojekê ji zîndanê rizgar bibin û bi dîtina xweştevî û hevçeperên xwe şa bin, zortir ev çavnihêriya dihate kirin ku piştî 5 salan û li berçavgirtina karnameya reş a Komara Îslamî aliyê kêm em hetanî 15 salên din jî di zîndanê de bin ku bi xweşî ve derfet çêbû û me karî em ji vê derfetê mifahê wergirin û vegerine nava çeperekê de ku em berê têde bûn.

Gotina te ya dawiyê ji gelê Kurdistanê re çiye?

Belê. Em dikarin bibêjin gelê Kurdistanê bi xweşî ve gelek zana û serwext e. Li gor salên berê astê zaniyarî û hişyariya wan gelek jêhel çûye. Ev serwextiya yê bûye sebebê vê çendê ku ev cesûranetir ji salên berê, daxwaza mafên xwe bikin. Lewra tenê tiştekê ku dikarim bibêjim, eva ye ku zêdetir hişyar bibin, asta zaniyarî û têgihîştina xwe pitir bibine jor, ev pêvajoya ku niha dimeşînin her bidomînin, bê hêvî nebin û bi her awayekê ku ji destê wan bihêt di hemberî pîlanên rejîmê de bisekinin û serê xwe ji bo dujmin kurnûj nekin, herwiha em spasiya wan dikin ji bona vê çendê ku PDK Îranê ku nêzîk bi 60 salan e xebatê diket û di çepera berxwedaniyê de mayî ye, heke piştevanî û arîkariya gelê Kurdistanê neba, bê şik û guman nedikarî heya niha li ser xebatê berdewam be. Em destê hevkarî û biratiya wan diguhişînin û silavan ji wan re dişînin.

Birêz Selah Xizrî di berahiyê de em rizgarbûna te ji girtîgeha kevneperestiyê li te pîroz dikin?
Ez jî spasiya we dikim. Gelekî keyfxweş im ku ez bo carake din jî zivirîme nava hevçeper û xweşteviyên xwe di nava refên Partiya Demokrat a Kurdistana Irene. Herwiha ji rêya Weşana Agirî ve rêz û hurmetên xwe pêşkêşî hemû girtiyên siyasî û bi taybet jî spasiya Rojnameya Agirî dikim.


Birêz Selah Xizrî

Kekê Selah, ji kerema xwe hinek derheq çawaniya bûyera girtina xwe ji bo me bas bike?
Em di payîza sala 1378'ê Rojî (1999) tevî sê hevalên din ji bo xebat û gereke siyasî zivirîbûne Kurdistanê û di 14.07.1378'ê Rojî li gundê Qelat a ser bi herêma Mengorayetî ya bajarê Pîranşarê em ketine kemîna hêzên dujmin û şer çêbû. Demjimêr 3:30 paşnîvro şereke nehember di navbera me û hêzên rejîmê de dest pê kir, ku mixabin 2 hevalên me yên egîd û azadîxwaz bi navên Kekê **Ebdula Teberze** û Kekê **Murad Rehîmzade** şehîd bûn û em jî bi birîndarî hatine êxsîr kirin.

Dema ku hevalên te şehîd bûn û tu û hevalê xwe jî bi birîndarî hatine êxsîr kirin, hesta te derheq wê bûyerê çi bû?
Di rastî de pesna van cure bûyerane tu car nahête kirin, lê bûyereke gelek nexweş bû; ji ber ku xuya nebû ku em dê heya çi demekê ji hevalên xwe dûr bibin, her çiend di vê demê de ku em haydar bûn ew du hevalên me yên hêja û xweştevî hatine şehîd kirin û ji bo heta heta xatira xwe ji me xwastine, bi rastî ji bo me gelek giran, dilêş û nexweş bû.

Gelo hûn piştî girtinê, qet hatine îşkence kirin?
Belê. Îşkence hebû. Piştî vê ku em hatine êxsîr kirin, her di dema êxsîr kirinê de ku em birîndar bûn, azar û îşkence ji aliyê qirêjxwer û kirêgirtiyên rejîmê ve, bi Quntaxa Tivingan, bi şeq (zile), mist û terzên cur be cur yên îşkencê dest pê kir. Bi teybetî îşkenceya ruhî di vî heyamê ku em li Îtilaatê (Dezgeha Êstixbarat û Sîxorê) de bûn, gelekî zor bû. Nûçe û şayiatên cur be cur digotine me, ji bo vê çendê ku bandoreke nerênî li ser ruhiya me danêt.

Ji kerama xwe hinek qala çawaniya jêpirsîna xwe ji bo me bikin?
Em di heyamê 80 rojan di Îtilaatê de bûn. Di rastî de jêpirsîna me li ser rewşa hundir ya Partiyê yan jî ew kesên ku di hundirê welat de alîkarê me bûn, yan jî Partiyê bi me re dabûne naskirin, dihate kirin. Derheq wan pirsane, dema ku dest bi jêpirsînê dikirin û ev tiştên ku ji me dixwastin, di rastî de azar, îşkence û bê hurmetî bi me jî dest pê dikir.

Ji kerema xwe re hinek derheq çawaniya dadgehîkirina xwe ji bo me biaxive?
Erzî te bikim, piştî 80 rojan ku em birin bo dadgehê, li gor wan esl û yasayên ku di qanûna Komara Îslamî de heye, girtiyên siyasî divêt di dadgehekî aşkira û bi amadebûna şanda "munsife" berevaniyê ji xwe bikin û bêne mehkeme kirin. Lê berevajî vê yasayê, dema ku em çûne bo dadgehê, ne tenê şanda "Munsife" li wir nebû, heta em bo berevanî kirin ji xwe jî hatine bêpar kirin, ji hebûna parêzvan jî em hatine bêpar kirin, yanî di rastî de mehkemeyekî "teşrîfatî" bû ku heta me mafê çi cure berevaniyekê jî ji xwe tunebû.

Her wekî em dizanin hûn piştî heyamekê ji girtîgeha Urmiyê ve ji bo girtîgeha Kerecê hatine dûrxistin, armanca rejîmê ji vê dûrxistina we bo vê zîndanê çibû?
Her di destpêka ragehandina hukmê me de, em bi 20 sal zîndan û dûrxistin ji bo zîndana Kerecê hatine mehkûm kirin, yanî di rtastî de hukmê me dûrxistin bû. Piştî vî heyamê ku em di zîndana Urmiyê de bûn, çend caran em birine bo zîndana Kerecê, lê ji ber kûta nebûna perwendeya me, li girtîgeha Rizayîşehr ya Kerecê em wernedigirtin. Dûrxistina me zor agahane û hişyarane bû, serbarê vê çendê ku hukmê me yê lidarvekirinê nedabûne me, lê di rastî de hukmeke gelek serwextane dabûne me, ji ber ku divêt bibêjim ku girtîgeha Rizayîşehr a Kerecê zîndanek e ku girtiyên siyasî zor bi kêmî li wir dibin, ew kesên ku wir dibin hemû li cihên din ve bo wir hatibûne dûrxistin; hemû têkilîhev in, dizî, kuştina mirovan, mewadên muxedir ku ragirtina zîndaniyên siyasî di nava wan girtiyane de, bi rastî zor zehmet e. Herwiha hebûna zor arîşên din, nebûna îmkanatên nojdarî, pirtûkxane û îmkanatên werzişî li girtîgeha Rizayîşehr, gelek zaf bûn, îmaknatekî yekcar zor kêm û cihekî zor xeternak û herwiha hebûna nesaxiyên cur be cur di nava zîndanê de, tab kirina wan bo me gelek dijwar bû.

Dîtingeh û liv û reftara girtiyan derheq we çawa bû?
Em dikarin vê pirsa we bi du beşan parve bikin. Ji ber ku em heyamê sê sal û nîvan di girtîgeha Urmiyê de bûn, du salan jî li girtîgeha Kerecê. Bi baldan bi girtîgeha Urmiyê, ew girtiyên ku li wir bûn, hemû "bomî" (xweyî) bûn û piraniya wan haya wan li ser PDK Îranê û gelê Kurd û siyasetên PDK Îranê û Kurdistanê heye, lewra bi çaveke rêz û hurmetê ve mêzeyî me dikirin û gelek qedir û hurmeta me digirtin. Lê di zîndana Kerecê de, bi baldan bi vê çendê ku ew kesên ku li wir hatibûne hepsî kirin, haya wisan li ser PDK Îranê û doza Kurd bi giştî kêm bû. Lewra em ji

aliyên wan ve bi germî nedihatine wergirtin, yanî kesek ku cinayet kiribe yan jî karên nebaş encam dabin, di rastî de nikare hayeke wisan li ser me hebe yan rêz û hurmeta me bigire.

Ji kerema xwe re hinek derheq rewşa girtiyên siyasî bo me bipeyive?
Di rastî de Komara Îslamî bo bi çokda anîna zîndaniyên siyasî di nava girtîgehên xwe de her karek ku ji desta bihêt encam didet. Bo nimûne: Anîna hemû curyên mewadên muxedir (narkotîk)ê, yan zêdekirin û pêşxistina bê exlaqî û gendeliyê û gelek karên ne bi cî di nava girtiyan de, ku eva siyaseta Komara Îslamî bû. Lê bi xweşî ve piraniya girtiyên siyasî ev pîlana rejîmê pûç dikirin û dijî vê pîlana dujmin xebat dikirin û ji haydarkirin û rohn û hişyarkirina xelkê li ser van pîlanên rejîmê dixebitîn.

Rola we derheq bi pûçkirina van pîlanên rejîmê bi çi terzekê bû?
Me pêka şiyana xwe, tevî wan kesên ku di gel me de dijiyan û ewên ku me dizanîn ji axavtinên me têdigihîjin û fêm dikin, qise dikir. Herwiha me bi wan radigehand ku armanca Komara Îslamî ji van pîlanane çiye. Tenê bi merema bi çokda anîna şoreşvanên gelê Kurd di nava girtîgehan de ye, lewra me jî cehda xwe ji bo aşkirakirin û pûçkirina van pîlanên rejîmê dida.

Komara Îslamî gelek caran dibêje ku me kesek bi navê girtiyê siyasî di girtîgehan de nine, hûn wekî girtiyeke nû rizgarbûyî derheq vê çendê çi dibêjin?
Komara Îslamî her ji destpêka şoreşê were gotî ye ku me girtiyên siyasî ninin! Wî çaxê ku zîndanên rejîmê ji zîndaniyên siyasî tejî bûn, her dem gotî ye ku me girtiyên siyasî ninin û bi dijayetî tevî hikûmetê hatine girtin, bi xirabkar, diz û cerde dihesibandin. Di rastî de ev erwş û zirûfa ku di hundirê Îranê de pêk hatiye, rejîm bi terzeke din dibêje ku me "cerayim" (gunehkar)ên siyasî ninin! Bi vî awayî ku dibêjin guneha siyasî di yasaya me de nehatiye şirove kirin, ku wisan bû divêt bibêjim ku di qanûna Komara Îslamî de ew kesên ku bi dijayetî tevî hikûmetê dibizivin yan xebatê dijî Komara Îslamî dimeşînin, bi "Mufsid Fêlerz" (fesadê ser rûçkê erde) têne hesibandin, yanî wekî guneheke siyasî nahêne çav lê kirin. Dibêjin ew kesên ku xebatê dijî hikûmetê dikin bi dijayetî tevî Xwedê di dadgehan de têne mehkeme kirin, her lewra me gunehên siyasî ninin! Evên ku hûn jî bi gunehên siyasî bi nav dikin, ewana "Mofsidol Filrez" in, şerê vana bi Xwedê û nûnerê Xwedê li ser rûyê erdê re heye.

Erê gelo te tu car bîr ji vê çendê dikir ku rojek ji rojan ji zîndanê rizgar bibî û bizivirî hembêza hevçeperên xwe di nava refên PDK Îranê de?
Belê. Ev hêviya hertim di dilê me de hebû, yanî ne bi van zûyane ku niha qewimî ye, me hergav çavnihêriya vê çendê dikir ku 10 hetanî 15 sal piştî vê zîndan kêşanê, em bigihîjine hêvî û miraza xwe, lê bi xweşî ve derfetek çêbû û em gelek zûtir ji vê çendê ku dihate çavnihêrî kirin, gihîştine hembêza hevçeperên xwe di nava rafa PDK Îranê de.

Hesta te di dema rizgarbûn û hatina te bo nava refa hevçeperên demokrat de çi bû?
Pir keyfxweş bûm. Min wisan dizanî ku ez careke din ji dayîk bûme û min jiyaneke nû dest pê kiriye.
Rêzdar Kekê Selah axavitina te ya dawiyê ji bo gelê Kurdistanê bi giştî çiye?
Bi baldan bi pêşveçûna asta agahî û serwextiya gelê Kurdistanê, em daxwazê ji xelkê Kurdistanê dikin ku piştevanê Partiya xwe, wate PDK Îranê bibin, ku divêt bi keyfxweşî ve bibêjim di çaxê vê xebata dûr û dirêj û bixwîn de, divê bibêjim hêza sereke ya Partiya Demokrat, kom û civatên gelê Kurdistana Îranê bûn, lewra ez daxwazê ji wan dikim ku pitir ji berê piştgîriyê ji Partiya Demokrat û siyasetên PDK Îranê bikin.

Daxuyaniya Kongireya Neteweyên Îrana Federal

Xelkê xebatkar û azadîxwaz yê Îranê!

Nûnerên fermî yên heft Rêxistinên Siyasî yên neteweyên Îranê di roja 2'ê Reşemeya 1383 (20.02.2005)'an de, bi merema hevahengkirina xebata hevbeş ya xwe bi dijî rejîma totalîter a sepandî bi ser Îranê de, di civîneke dîrokî de li Londonê, piştî bas û guherîna bîr û ramanan derheq pirsên girîng û bingehîn yên pêşerojê û niha ya Îranê û bi merema pêşdebirina herçiqas pitir ya xebata hevpar ya neteweyên Îranê bi armanca gihîştina bi azadî, demokrasî û bidestveanîna mafên wan di çarçoveya sîstemeke Federal – Demokratîk de, gihîştine lihevhatineke bingehîn.

Daxwaza me ji hemû xelkê, partiyên siyasî û ew rewşenbîrên azadîxwaz yên ku ji bo rizgariya welatê xwe ji destê dîktatoriya zal bi ser Îranê de xebatê dikin û daxwazkarê azadî û demokrasiyê ne, eva ye ku di vê pêxemê de alîkariya me bikin da ku bi karê hevbeş em bikarin Îraneke azad û demokratîk bi mafê wekhev bo hemû hevwelatiyan û neteweyan, ava bikin.

Herwiha daxwaza me ji hemû hêzên demokrat û saziyên berevankar yên azadî û demokrasiyê û rêxistinên parêzvan yên mafên mirovan di cîhanê de eva ye ku di vê xebata heq û mafxwazane de alîkariya me bikin da ku hawar û gaziya hevbeş ya me bi dijî stemê û ji bo azadiyê, têkel bi hevdu bibe.

Ew rêxistinên ku ev daxuyaniye îmza kirine, pêk tên ji:

1. Partiya Demokrat ya Kurdistana Îranê
2. Eniya Yekbûyî ya Belûçistana Îranê
3. Tevgera Federal Demokrat ya Azerbaycanê
4. Partiya Xelkê Belûçistanê
5. Partiya Hevpêwendiya Demokratîk ya Ehwazê
6. Rêxistina Berevanî ji Mafên Neteweyî yên Gelê Turkmen
7. Komele – Rêxistina Şoreşvan ya Zehmetkêşên Kurdistana Îranê

Avabûna Yekîtiya Xwendekarên Demokrat yên Kurdistana Îranê

Xwendekarên xebatkar yên Kurd!
Xwendekarên azadîxwaz ên Îranê!
Civatên xelkê û hêzên demokrat û rizgarîxwaz yên Kurdistanê û Îranê!

Civaka Îranê bi qonaxeke dijwar û muqedersaz re derbas dibe, îro rojê welatê me awisê pêşerojeke cuda û nû ye, awisê guherîneke bingehîn û pêkhateşikên e. Guherînek ku dixwaze jiyana mirovên Îranî di hemû warên siyasî, civakî, aborî û hwd… nûjen biket. Civaka nîve kevneşopî ya Îranê ji qonaxa derbasbûn ji kevneşopiyê re bo nûjenbûnê ye, yanî binyatên civakê wekî malbat, deshilat, perwerde û… tûşî guherîneke pêkhateyî dibin. Bo mînak guherîn di binyata siyasetê de rastewrast rûyê wê li deshilata siyasî ye, yanî bandoreke kûr li ser form û naveroka deshilatê didanêt û berjewendiya tex yan jî qata deshilatdar dêxe tirsê de. Lewra astengên zaf dikevne pêşiya guherînê û bi taybetî di vê binyatê de û berhemanîna xebateke siyasî û civakî ye. Merema sereke ya xebata siyasî di Îranê de, derbasbûn ji Dêspotîsm û Totalîtarîzmê ye ber bi Demokrasî û Piloralîzmê, derbasbûna ji deshilata "Weliyê Feqîh" û dîktatoriya Axundiyê ber bi deshilata yasa û gel serweriyê, derbasbûn ji santiralîzma siyasî û pawanxwaziya olîgarişiya Axundî ber bi parvekirina deshilat û sîstemeke Federalî.

Deshilata kevneperestiya Komara Îslamî wek her deshilateke dîktator û îdolojîkeke din yê bûye astengek li pêşiya vê pêvajoyê û bi her awayeke tepeserî û ji rê derêxistinê û hwd… bona nezokkirina vê bizavê û sekinandina vê rûbarê boş cehdê diket. Lewra vê rejîmê tepeserkirina her dengeke cuda û azadîxwaz, binbirkirina her bizaveke xelkî û guhertinxwaz, destêwerdana aydolojîk di hemû warên giştî û xasmanî yên civakê û verewandina siyasetê û bîra siyasî ji nava civakê de kiriye pîşe û pirojeyek bona desteber kirina mana xwe.

Di sîstemeke daxistî û zirûfeke wisa de ku çi kanalek bona derikandina bîr û nêrînan û rêxistineke nedewletî nayête xuyakirin, rê bo geşekirina ramaneke armancxwazane û serhildana bizaveke radîkal û şoreşvan xweş dibe. Di her civakekê de û li gorî zirûfa teybetî ya siyasî, aborî û civakî a xwe, tex yan qatek dibine pêşeng, yan em bêjin hêza sereke ya vê bizavê. Di civaka niha ya Îranê de jî xwendekar seba hinek taybetmendiyên wekî, ciwanbûn, cesûrî, girêdayînebûn bi deshilatê di warê maddî de, teyarbûn bi nasiyariyeke zanistî û eqlaniyeteke bilome û herwiha encameke ne westane û pirsyarker di refa pêşde a xebatê û bizava xelkê de ne. Bizava Xwendekarî wekî bizaveke rewşenbîriya piragmatîs û radîkal ronahiyê dide nava gişt odên tarî ên deshilatê û gişt binyat û pêkhateyan dêxe jêr lome û gazindan. Niha bizava xwendekarî bûye wîjdana hişyar a civakê û gewiya hewara civatên xelkê azadîxwaz yên Îranê û Kurdistanê. Lê bi berçavgirtin û baldana bi hinek cudahiyên sereke ji xwestekên Bizava Xwendekarî a Kurdistanê û xwestekên vê bizavê di astê seranserê Îranê de, tevî hewcehiya arîkarîkirina van du bizavane li ser armancên wan yên hevpar.

Bizava Xwendekariya Kurdistanê hilkeliyê bizava rewşenbîriya Kurdî ye ku veguhoşiya bizava neteweyî ya Kurd e û armancên wê destveanîn û desteberkirina armancên vê bizavê ye, lewra her di destpêka çêbûna hişyariya neteweyî ya Kurdan û serhildana Komeleya J-K pêde heya niha, rewşenbîr û xwendekarên Kurd rasterast û ne rasterast hatine nav vê bizavê û gelek caran jî yê bûne pêşengên vê bizavê. Şehîd Simayîl Şerîfzade 46, Rêberên şehîd Qasimlo û Şerefkendî û sedan û hezaran kesên dinê mînakên vê rastiyê ne. Lê eva rastî be, ev bizava (Bizava Xwendekarî di Kurdistanê de) heya niha nehatiye rêxistin û pirogrameke darêtî bona peyrewiyê çinine. Lewra ewa ku kiriye jî, di çarçoveya Bizava Xwendekariya seranserî a Îranê de bûye ku cehdeke wisa bona çareserkirina doza Kurdan û civaka Kurdistanê nedaye.

Bi berçavgirtina van rastiyane û herwiha zirûfa dijwar ya niha a Kurdistanê, tijîkirina valatiya bizaveke wisa û pêkanîna yekîtiyeke xwendekarî li Kurdistanê bi merema belavkirina hişyariya neteweyî û xebitîn ji bo demokratîzekirina pêkhata civaka Kurdistanê, Îranê û têgehandina xelkê ji maf û pirsgirêkên wan û herwiha rêxistina xwendekarên azadîxwaz û pêşîgirtin ji bi hederçûna vê hêza mezin, wezîfe û hewcehiyeke dîrokî û neteweyî ye ku niha komek ji ciwanên xwendekar û xwendevan yên Kurd, zendên xwe bona cî bi cî kirina wan hildane û bi avakirina rêxistineke xwendekarî li jêr navê: **Yekîtiya Xwendekarên Demokrat yên Kurdistana Îranê** gavên piratîk bona tijîkirina vê valatiyê hilgirtine. Ev rêxistina bi merema bidestveanîna hinek armancên wekî:

1- Şirove û teorîzekirina Bizava Xwendekarî bi terzê eqlaniyeta rexnegirane

2- Beşdarî di Bizava Xwendekariya seranserî ya Îranê de

3- Piştgîrî û beşdariya çelengane di bizava neteweyî ya neteweya Kurd de

4- Hevdengî û arîkariya bi xwendekarên azadîxwaz yên ser bi neteweyên din yên Îranê re

5- Cehdkirin bona cîgirbûna sîstemeke demokratîk, pir cureyî û dîsantiral, di Îranê de

6- Cehd û tekoşîn bona destveanîn û desteberkirina mafên neteweyî yên neteweya Kurd

pêk hatiye û ji bo bidestveanîna wan jî destê hevkarî û alîkariyê bo aliyê hemû xwendekaran û xwendevanên Kurd û Îran û bi giştî hemû xelk û hêzên azadîxwaz yên Kurdistanê û Îranê dirêj kiriye û daxwaza hevkariyê ji wan diket.

Em xatircem in ku hevgirtina xwendekarên Kurd û rêxistina wan di rêxistineke wisa de dibe Katalîzorek bo bilezkirina pirosêsa rizgariya Kurdistanê û desteberkirina civakeke demokrat û piloral, ku wisa bû bila hemû xwendekar û xwendevaneke Kurd bête nava refa Yekîtiya Xwendekarên Demokrat yên Kurdistana Îranê û têkiliyan bi vê yekîtiyê re pêk bînin, da ku em gişt hêza xwe bona gihîştina bi armanca hevpar bikne yek.

Desteya Avaker
Yekîtiya Xwendekarên Demokrat yên Kurdistana Îranê
1383.11.24 Rojî (12.02.2005)'an
yxdki@yahoo.com

Çekên Etomî yên aştîxwazane!

Azad Kurdî



Gera sêyemîn ya gotûbêjên sê welatên Firanse, Almanya û Îngilistanê, wekî nûnerên Yekîtiya Ewropayê bi Komara Îslamî ya Îranê re, derheq bernameya çekên Etomî yên rejîmê di navbera rojên 8-11'ê vê mehê li bajarê Jinivê dawî pê hat.

Di gotûbêjên vê carê de welatên Ewropayê daxwaza sekinandina herdem ya xebatên Komara Îslamî ya Îranê ji bo ne dewlemendkirina Uraniyûmê anîn rojevê. Rayedarên Îranê jî di bersîv da çend caran bi aşkira dayîne xuya kirin ku ew vê daxwazê bi çi awayekî napejirînin.

Mêj sal e ku Komara Îslamî ya Îranê bi navê berhemanîna Enerjiya Etomî dest bi çêkirina çekên Etomî kirî ye. Ev rejîme îdiayên Amerîka derheq vê çendê ku ev rejîme di halê hewldanê da ye ji bo bidestveanîna çekên Etomî, mandel diket. Rayedarên Îranê ji destpêkê heta niha dibêjin ku tenê bi merema aştîxwazane, dest bi çêkirina wan kiriye!

Komara Îslamî di destpêkê de tenê bi Hêzgeha Etomî ya Boşêhrê îtiraf dikir. Lê ew bi awayekî nepenî mijûlê çêkirina çekên Etomî li Hêzgehên dî bû. Piştî ku Amerîka bi belge û girovan ragihand ku Komara Îslamî li çend cihên dî wekî Netenz, Erak û hwd … Hêzgeha Etomî heye, paş vê bû ku Komara Îslamî neçar bû îtirafê biket ku belê li van cihên han jî mijûlê çêkirina Hêzgeha ye, lê ev tenê bi armanca aştîxwaziyê ye!

Welatê Îranê yek ji mezintirîn serokaniya neft û gaza dunyayê tê hesibandin û her rojê neft û gazekî zaf difiroşe. Ji bilî vê jî di vî welatî de avekî zaf heye û çend çemên mezin û biçûk têda diherikin. Beşeke zaf ya vî welatê pan û berfireh ciyê bayekî bihêz û hwd… e ku dikarin Enerjiya Elektirîkî berhem bînin. Zêdebarê wê jî av û ba du serecoyên giring in ku bi bikaranîna wan, jîngeh û xweza tê parastin û pîs û ne paqij nabe.

Komara Îslamî ya Îranê piştevan û afrînerê terorîzmê û neyarê aştiyê di herêma Rojhilata Navîn da ye, her wisa rêzê ji mafên mirovan û biryarên navneteweyî nagire û bi xuya û aşkira wan bin pê diket. Lewra divêt ji bo pêşgîrîkirin ji afrîandina bûyerên mezin dijî mirovahiyê, Komara Îslamî a Îranê ji bidestxistina çekên Etomî bihête bêpar kirin.

Di çend rojên çûyî de karbidestên bilind yên Almaniya, Îngilistan û Firanse bidestxistina çekên Etomî yên Îranê bi xetereke mezin ji bo tenahiya welatên cîhanê û mirovahiyê zanîn. Herwiha wan rejîma Îslamî ya Îranê wekî piştevanê terorîzmê û ne cihê hitbarê anîn ziman.

Pêşniyara giring di civîna 4 rojî ya welatên Yekîtiya Ewropayê bi şanda Komara Îslamî eva bû ku ji bo çêkirin û berhemanîna Elekterîkê, **Reaktorên Etomî yên ava sivik** bi Îranê re bihêne dayîn (firotin). Ewropayî bawer in ku ji Reaktora ava sivik re nikarin ji bo çêkirina çeka Etomî mifah bihê wergirtin. Li gorî dîtina pisporên Ewropayî **Reaktorên Etomî yên ava giran** ku Komara Îslamî dixwaze ji wan mifahê werbigire û dikarin qasekî zaf Pulutoniyûmê ku sedema bingehîn ya çêkirina Bombên Etomî ye, berhem bîne.

Li gorî nûçeya malpera BBC'ê ji zimanê şandên du aliyan, qirar e gera nû ya gorûbêjên du aliyan li ser bernameya çekên Etomî yên Îranê di dawiya heyva Reşemeyê pêk bihêt.

Tê gotin heke Komara Îslamî ya Îranê daxwazên sê welatên Ewropayê derheq doza Etomî ya Îranê nepejirîne, dê doz ji Konseya Evlekarî ya Rêxistina Neteweyên Yekbûyî re bihê şandin.

Hevalbendiya nû ya Îranê û Sûriyê

Siyamend Terbî

Roja çarşemî 14'ê Fevriya 2005'an hevberî 28'ê Rêbendana sala 1383,ê Rojî karbidestên Îran û Sûriyê ragehandin ku dê di hemberî gefên derveyî de eniyekî hevbeş pêk bînin.

Mihemedriza Arif, Cîgirê yekem yê Serok Komarê Îranê, piştî hevdîtin tevî Nacî Îtarî, Serok Wezîrê Sûriyê li Tehranê got: "Îran amade ye ku hevkariyê tevî Sûriyê di hemû waran de biket û li hemebr gefên derveyî berengariyê biket û dijkiryarê nîşan bide." Dewleta Amerîka rejîma Îranê bi hewldan ji bo bidestxistina çekên Etomî, piştevanî kirin ji girûpên terorîstî û dijberî tevî pêvajoya Aştiya Rojhilata Navîn û binpêkirina mafên mirovan mehkûm kirî ye. Herwiha zext û givaşên Amerîka bo ser dewleta Sûriyê jî zaf in û daxwazkarê wê yekê ne ku ev rejîme destan ji girûpên terorîstî bi taybet Hizbulaha Lubnanê û paşmayiyên rejîma Bees li Îraqê berde. Em dikarin îşarê bi gefa Wezîrê Karê Derve yê Amerîka ji Sûriyê di warê maytêkirin di kar û barê hundir yê Lubnanê û gazîkirina balyozê vî welatî ji Sûriyê seba terora Refîq Herîrî Serok Wezîrê berê yê vî welatî bikin.

Iskat Mek Kilan, Berdevkê Koşka Sipî, di vê derheqê de got: "Heke merema Îranê û Sûriyê ji pêkanîna eniyeke hevbeş di hember Amerîka da bû be, tûşî şaşiyeke mezin bûne". Navbirî anî ziman ku pirsgirêka wan tevî Amerîka da nine, tevî civaka navneteweyî da ye.

Ev rûniştin û civîna karbidestên Sûriyê û Îranê di halekê de birêve çû ku di hemen rojê (16'ê Fevriyê) rê û resma veşartin, behî û serxweşiya kesayetiyê navdar yê Lubnanê Refîq Herîrî endamê Parlemanê û Serok Wezîrê berê yê vî welatî li Beyrotê birêve diçû.



Jak Şîrak, Serok Komarê Firanse, Ebdulhelîm Xedam, Cihgirê Serok Komarê Sûriyê, çend kesayetiyên din wek: Vîliyam Birin, Alîkarê Wezîra Derveyî Amerîka, Emir Mûsa Serokê Yekîtiya Ereb û Xaviyer Sulana berpirsê siyaseta derve yê Yekîtiya Ewropayê di vê rê û resmê de beşdar bûn.

Hêjayî gotinê ye ku Refîq Herîrî roja duşemî 14'ê Fevriyê bi hegera teqînekê li Beyrotê jiyana xwe ji dest da.

Bo hemû kesekê rohn û eyan e ku civîn û ji hevnêzîkbûna welatên wekî Îran û Sûriyê derbasbûyeke dirêj heye. Yek xala hevbeş ku van du welatane zêdebarê dijberiyên fikrî, îdeolojîkî, neteweyî û hwd ... ji hevdu re nêzîk diket, **pirsgirêka Kurd** e. Her çaxekê ku ev pirse hatibe holê, ev welatane û dewleta Turkiyê jî bi awayekî otumatîk bi hev re dicivin û dijî wî gelî pîlanan dimeşînin. Ya din pirsa Hizbulaha Lubnanê ye ku destçêkiriyê Îranê û bi alîgirîya Sûriyê di Lubnanê de dijî Îsraîlê şer dikin û nefta erzan û belaş ya Îranê bi xelata piştevanî ji vê saziyê diçe berîka karbidestên Sûriyê.

Lê tişta herî balkêş ku ev du welatane anîne ser vê baweriyê eniyeke hevbeş pêk bînin, gefên derveyî û hatina pêlên demokrasiyê ji bo Rojhilata Navîn û hiloşîn û gor bi gor bûna hikûmetên dîktator û dijî gelî ne ku mirin, neman û ji holê rabûna xwe gelek nêzîk dibînin û baş ji vê erxayîn in ku yan divêt pencerên welatê xwe li ser demokrasî û bidestvegirtina mafê qederê ji aliyê gelên van welatane vekin û destan ji piştevanî û alîgirî ji girûpên terorîstî û têkder hilgirin, yan jî divê bi qedereke wek rejîma Bees û Taliban re rû bi rû bibin.

Lê her wek xuya ye van hikûmetane ne taba cî bi cî kirina demokrasiyê û berçavgirtina mafên mirovan hene û ne jî dikarin qedera gelên bin dest yên welatên xwe bi destê van bi xwe bispêrin û ne jî dikarin pirensîpên navneteweyî berçav bigirin û tevlî karwanê pêşkevtin û şaristaniyan bibin. Di encamê de ev dewletane her mehkûm bi neman û ji nav çûnê ne.

Bersîva hawara belengaziya me bidin!

Kesayetî, partî û rêxistinên pêşkeftî û azadîxaz!
Kom û civatên berevankar û parêzvanên mafên mirovan!
Rojnamevan û raportvanên jêderên serbixwe û demokrasîxwaz!

Di dirêjahiya salên 2001 û 2002'an da hejmarek ji endamên berê ên partî û rêxistinên Opuzusyona Kurdên Îranê ku wek mişextî li Kurdistana Îraqê jîn diborandin, seba nebûna tenahiya canî û berdewamiya pêvajoya terora wan ji aliyê REJÎMA KOMARA ÎSLAMÎ, bikom û tev endamên malbatên xwe bi mirama peyda kirina ciheké ku ji warê tenahiya can heba, çiya û nîhalên dijwar girtin berahiya xwe û tixûbê Kurdistana ÎRAQÊ berev aliyê TURKİYÊ borandin û xwe bi deftera RÊXİSTİNA NETEWEYÊN YEKBÛYÎ li bajarê WAN'e nasandin. Ev penaber piştî 2 salan bê cihabiyê û ceribandin û dîtina pir kul, elem û derd û janan çi di warê malî û çi di warê manewî, di Janviya sala 2004'an ji aliyê deftera RÊXİSTİNA NETEWEYÊN YEKBÛYÎ (UNHCR) li bajarê WAN'e wek penaberên siyasî hatin naskirin, ku mixabin ev kiryara UNHCR'ê tenê tiştek bû ji bo xapandina bîr û raya giştî û xasma bêdeng kirina pêlên vêzariya wan mişextiyan. Lê mixabin keyxweşiya çêbûyî di heyamek kurt da ji nûve bû bêhêvîtî û bi zûyî derkete holê ku ev berga qebûliyê ne rastî ne û nikare çi yek ji mafên penaberiyê ji wan penaberan re pêk bîne û xasma ji bo derketina wan ji TURKİYÊ û gihîştin bi welatekî wergirê penaberan de berahiya wan bihê girtin .

Ji hingî were heya îro rojê çi guhartinek jêhat di qedera ne diyar a wan 1200 mişextî ên Kurd ên Îrane çê nebûye û ev herwisan şibê derbasbûyî kul û janan diceribînin û xwediyê jîneke pir tehl in. Serbarê dijwariya rewşa jîna wan awaran di warên madî û qetandinê, ev herwisan li tim warên mafên mirovî li welatê Turkiyê bê par û pişk mane û %70 ji tevahiya wan penaberan jin û zarok in. RÊXİSTİNA NETEWEYÊN YEKBÛYÎ li Turkiyê ku ji her aliyekê pêtir ji rewşa xirab a jîna wan mişextiyan agehdar e, mixabin di 4 salên borî da çi gavek bi mirama rizgarbûna wan penaberan ji bo derketin ji Turkiyê û çûn berev aliyê wan welatên ku penaberan werdigirin neavêtî ye ku tenê rêya hêja û jêhat e ji bo rizgarbûna wan penaberan ji ev hemû derd û jan û kederan. Bi baldan bi derbasbûya wan mişextiyan ku hemû ji endamên Opuzusyona Kurd a dijberî rejîma Îranê bûyin û di hemberî hoviya wê rejîmê da xebateke azadîxwaz domandine, çi rêyek di holê de nine ku ev bikaribin anika vegerin welatê xwe û ji aliyê din ve jî mana wan li Turkiyê û xasma ev rewşa ku ev nika têde dijîn: Anku mirin û ji navçûna wan bi terzeke hêmin û li ser xwe. Ji ber ku nebûna izna kar û xebetê ji bo peyda kirina pêdviyên jînê û neçûna zarokên wan bi xwendingehê û bêpar bûna wan ji tim hewcehiyên serdem dê bikaribe di pêşerojê da bibe qeyranek bê qas dijwar û mezin .

Deftera RÊXİSTİNA NETEWEYÊN YEKBÛYÎ (UNHCR) bi terzeke ev qas sivik ji qeder û perwendên wan awarên Îranî û Kurd dikufire ku dewlata Turkiyê mafê her terze berengarî û livlivînek ne qanûnî derheq wan heye. Reftara ne maqûl û hov a UNHCR'ê di hember wan mişextiyan ev qas hitbar û hurmeta wê rêxistinê biriye bin pirsan ku parek gelek zor wisan difikirin ku rijîma Îranê dest heye di diyarî kirina wiha qedereké ji wan re. Xasma bi baldan bi wê yeka han ku her mehê bi dehan awarên din ên Îranî ên ji bilî wan 1200 kesan li Turkiyê berev wan welaten ku penaberan werdigirin tên rêkirin.

Wan mişextî ên jê qewmayî bi mirama eyan kirina nerazîbûna ji wê rewşa heyî û gihandina dengê xwe bi guhê kom û civatên parêzvanên berevankar ên mafên mirovan gişt ren cihê şike ceribandin û heya wek axir rêya berahiya xwe dest avêtin girev û rojiya birçî bûnê û li ber derên RÊXİSTİNA NETEWEYÊN YEKBÛYÎ li bajarên ANKARA û WAN'ê kom bûn. Lê mixbin her car Polîsê Turk xwe têkel wê pirsê kirî ye û nehêla ye ev bigihîjin govana xwe a jêhat û bi vî terzî berahiya her terze bizivînek wan digire. Niha rewşa hejmareke berçav ji wan mişextiyan ji her gaveke pêtir xirab e. Piraniya jinên penaber tûş nesaxiyên ruhî û depresyonê bûyin, ji bo zarokên wan mişextiyan ku li tim mafên xwandin û pêgihîştin û imkanatên hevjiyên xwe li cîhanê bêpar û pişk in, pêşerojeke tarî û qedereke tehl li benda wan e.

Em ji tevhiya kesayetî, rêxistin û kom û civatên pêşkevtî û parêzvanên mafên mirovan daxwaz dikin, deftera UNHCR'ê li TURKİYÊ û li JÎNEV'ê heta hekî tenê bo wan 3 pirsên jêrîn jî be bêxin bin zext û givaşê:

1.Bê bersîv ragirtina 1200 penaberên Kurdên Îranê ku ji aliê wê rêxistinê xwe wek penaberên siyasî hatine naskirin, çi delîl û hêcetek qanûnî heye?

2.Di gavekê da ku penaberên xeyrî wê koma 1200 kesî di heyamê çend heyvan berev aliyê welatên penaber wergir tên rêkirin, çima ji bo rizgar bûna wan 1200 penaberên Kurd ji wê rewşa heyî a xirab ne tenê gavek jêhat naavêje, belku herwesan berahiya wan kitan jî digire ku karîne kar û barên xelasbûna xwe ji wê rewşê û bo derketin ji Turkiyê bi awayê saporte û bi terzeke qanûnî çêkin?

3. Aya UNHCR dikare wê yekê înkar û mandel biket ku bi baldan bi derbasbûya wê hejmara berçav a penaberên Kurd ên Îranê xasma wê yeka han ku wan pir salan di hemberî rejîma Îranê de xebateke aşkira meşandine, ev her rojekê bikevin destê wê rejîma dirinde û hov çarenivîs û qedera wan an heps û zîndan e an jî îdam û merg e?

Di dawiyê da em daxwazê ji gişt rojnamevan û raportvanên jêderên serbixwe û azadîxwaz dikin ku ji bo dîtina rewşa jîna wan mişextiyên jêqewmayî û mêzekirina wan cinayetên ku parêzvanên mafên mirovan derheq wan encam dane serdana Turkiyê bikin û ji nizîk ve agehdarê rewşa jîn û qetandina wan awaran bin. Bila: Di pêvajoya mandîbûn û kar û xebatên wê da deftera UNHCR neçar bimîne di hember wan penaberên belengaz hin qayde û qirarên mafên mirovan berçav bigire û paşderev be ji wê qanûna ku heya niha di hember wan de pêrewî kirî ye.

KOMA BERDEVKÊN PENABERÊN SİYASÎ ÊN KURDÊN ÎRANÊ LÎ TURKİYÊ
19.02.2005

Ji bo agehiyên pêtir kerema xwe têkiliyê bikin bi hejmaren jêrê:
Elî:00905552064577
Sadiq:00905553670200
Bi rêz û hurmet ve

Jin û terzên tund û tûjiyê dijî wan

(Beşa 2 û dawî)

Miryem Hacîpûr



Biyava giştî: Tund û tûjî li ser jinan di biyava giştî de berfirehtir e. Tund û tûjî ji rêya rewş û tîtalan ve, ji rêya qanûn û şiroveyên olî yên kevneşop, ji rêya navend û saziyên civakî û herwiha sîstema hikûmetî tê meşandin.

Rewş û tîtal: Di pareke zaf ji biyavan de tund û tûjî dijî jinan bi hevkariya rewş û tîtal û sunntên ne mesebî tête rênimayî (tocîh) kirin. Di Îranê bi taybetî li Kurdistanê de jinek tûşî kiryareke dijî îfetê bibe û tevî mêrekê têkiliya cinsî encam dabe, bi destê kesên nêr di malbatê de tê kuştin. Yan heger Mêrek ji Eşîreyekê, Mêrekî din ji Eşîreyeke din bikuje, ji bo dawî anîn bi şer û hevrikiyan jinekê ji Eşîreya bikuj bi mareyiya mêrekê ji Eşîreya kujer dertînin, bi wateyeke din bedelxwîn wan re tê dayîn ku eva xurtirîn curê tund û tûjiyê dijî jinan e. Yan rê û resma şeva yekem a zewicînê ku di Kurdistanê de zor xurt e. Jin dikeve bin bandora zext û givaşên ruhî û cinsî, mêr jî bi terzekê tekezê li ser mêraniya xwe dike û xwe bi milkdar û xwediyê jinê dizane.

Sunnet û parek ji şiroveyên olî yên kevneşop: Civaka me civakek e ku Îslam tê de xurt e û dîtingeh û nêrînên sunnetî û kevin yên Îslamê sîbera xwe li ser hemû tiştekê belav kirî ye . Ji dîtingeha kevneşopan ve di têkiliya du cins (Jin û Mêr)an de newekheviya "Mutleq" hakim e. Ev nêrîne yê bûye sedema wê ku jin hertim di malbat û di warên siyasî û civakî de bihêne perçiqandin û fikr û ramana sunnetî bi nêrîneke nigetîv mêzeyî jinan dike û ji bo ragirtina jinan di çarçoveya vê dîtinê de li ser bingeha ne wekheviya "Mutleq" a jin û mêran ji tund û tûjiyê mifahê werdigre.

Navendên Civakî:
Navendên civakî di Îranê de wekî xwendingeh, navendên hînkirinê, radyo, weşan û hwd… di bin zêrevaniya rejîmê de ne û ji ber wê ku li darêtina siyasetê di Îranê de dîtingeha sunnet bi tevahî bi bandor e, lewra navendên civakî jî di danîna siyasetan de peyrewiyê jê dikin. Di encamê de ev navendane jî nikarin bi terzekê riftarê bikin ku jin û mêr bigihîjine mafê wekhev.

Sîstema hikûmetî
Di sîstema hikûmetî Îslamî a Îranê de navend û dezgehek ku bi ser karê qanûn danîna Meclîsê dijatiyek tevî Îslamê de nebe, dêxe ber lêkolîn û berhevdanan û di çaxê dijatiyê de wê napejirîne, ji ber wê ku hemû endamên vê konseyê dîtin û nêrîneke sunnetî hene, tu yasayekê li ser pêdeçûn bi ser rewşa jinan û zêrevanî li ser tund û tûjiyê dijî wan nepejrîn in, lewra heta ku ev endamên konseyê pêdeçûn û reform di qanûnên tund û tûjiyê de dijî şer û ola Îslamê bizanin, guhartin di van yasayane de bi merema ji nav birina tund û tûjiyê tiştekî ne mumkin e. Ji aliyê din, jin di Îranê de ji mafê dadperweriyê di posta dadmendiyê de bê par in û pêkhata dezgeha Dadê bi tewahî mêr in û yasayên ku li ser Jinan di dadgehan de tên birêvebirin bi giştî tundiyê diafirînin. çimkî dengder mêr e û bi selîqeya mêrane pêre dilivlive.

Rêçare
Ji nav birin û kêmkirina tund û tûjiyê dijî jinan karek dijwar û zehmet e, lewre hewce ye ku di gava yekem de dewlet bi dabîn kirina îmkanat û afirandina cewek jêhat dijî tund û tûjiyê, reh û rîşalên tund û tûjiyê hişk biket. Lê ji ber vê ku rejîma kevnarperwer ya Komara Îslamî bi xwe ev zirûfe dijî jinan afirandiye û bi piştevanî nekirin ji jinan, destên mêran di vî warî de vala hêla ye, lewra em nikarin çavnihêrê guhertinan ji aliyê rejîma niha ya Îranê bin. Bi awayekî giştî jin bi xwe dikarin di kêm kirin û hişk kirina reh û rîşalên şidetê de bi bandor bin ku ew jî bi haydar bûn ji mafên xwe wekî mirovek û bi domandina xwendin û jêhel birina astê zanîna xwe dikarin tund û tûjiyê ji nav bibin. Jin bi berxwedanî û xebata xwe li hemberî sunnetên dijî jinan û ew rewş û tîtalên ku dibine sedema xurttir bûna wê dê bikaribin nêzîk bi serkevtinê bibin. Rêçareya din pêkanîna Rêxistinên Jinan e. Zêdebarê wê ku alîkarî û piştevanî ji goriyên tund û tûjiyê dike herwiha bi belavkirina nûçeyên derheq bi şideta dijî jinan û piropagende dijî tund û tûjiyê, ji aliyekê civakê derheq bi vê meseleyê hesas dike û ji aliyê din jî bi elimandina jinan ji bo xebat dijî tund û tûjiyê alîkariyê dike.

Bi vî awayî jin niha dijwartirîn êş û azaran dikişînin û dîsan divê ji bo gihîştin bi armancên xwe û destve anîna mafên xwe cehdê bikin, her wekî çawa di dirêjahiya dîrokê de ev kare kirine û berxwedanî ji xwe nîşan dane. Jinên Kurd ku bi salan e li cem xebata neteweyî ya xwe xebat dijî rejîma kevnarperwer a Komara Îslamî û herwiha bi xebata ji bo gehîştin û bidestveanîna mafên xwe jî mijûl bûne û bi dîrokê re jî dayîne selimandin ku tu car bêdeng nabin.

Jêderên gotarê di arşîva Agirî de hatine parastin.

Nan û xiyevan

Meryem

Îro rojê zarok bi sedemên aborî, şer, belengazî, tund û tûjiyên malbatî û hwd... bi sanahîtirîn alavên mifahwergirtina şaş û çewisandinê wekî: karên neçarî mîna (şolkirin di kargeh û kolanan de), bazerganiya muxedirat û xazokiyê hatine hesibandin ku tu encam û diyariyek ji bilî desthilgirtin ji xwandinê, xwarina kêm, bêpar bûn ji tenduristiyê, bêparbûn ji elimandin û perwerde û... ji bo zarokên çewisandî û zarokên xiyevanî pêre nine. Zarokên xiyevanî goriyên rewş û zirûfên dijwar yên civakî, aborî, malbatî, çandî û jiyarî yên xwe bûne ku bi sedema bêxwedîbûn yan jî xwedîbûna nebaş têne perçiqandin û mişextîbûn û nebûna malê, mezintirîn zulm e ku derheq zarokên çewsandî bi taybet zarokên xiyevanî de dimeşe. Lê divêt em bizanin ku 80 ji 100'ê ya zarokên xiyevanî, ew zarok in, yên ku kar dikin. Kar û şola zarokan bi van tekoşînan tê gotin ku di warê rewanî, cismî, civakî û sincî de ji bo zarokan bi xof in. Karê zarokan di jiyê kêm de pirsgirêkên wekî desthilgirtin ji xwendinê, zext û givaşên ruhî-rewanî, pîrbûna bilez, diltengî, nebûna baweriyê bi xwe pêre ye.

Zarokên xiyewanî ji du beşan pêk têt:

1- Zarokên girêdayî bi xiyevanan: Ev zarokane cuda ji xiyevanê tu êvirgeh û serpenayeke din ninin, renge malbatê ew ji malê derxistibin, yan jî tu kes ji endamên malbata wî sax nemabin. Zarokên han ji bo zindîmanewa xwe dixebite û şevê jî di êvirgehên wekî avahiyên kavilbûyî de diqetînin.

2- Zarokên di xiyevanê de: Ev zarokane hertim malbata xwe dibînin û nemaze şevane jî ji bo nivistinê vedigerne mala xwe. Ev zarokane bi sedemên hejarî û "Sû îstifadeyên" cinsî û cismî di malbatê de, piraniya dema xwe di xiyevanê de diqetînin. Piraniya zarokên xiyevanî bi sedema belengaziyê rû dikene xiyevanan. Ev zarokane ji bo destve anîna bijîvê ji bo xwe û alîkarî bi malbatên xwe dest bi karên xirab wekî: xazokî, şuştina otomobêlan, bazirganiya muxediratê, boyax lêdana solan, pêwendiyên cinsî, destfroşî didin. Yan jî bi sedema peyda kirina serpenahê ji bo endamên din malbatê rû li xiyevanan dikin. Pirsgirêkên malbatî jî dibin sedema vê yekê ku zarok jiyana di xiyevanê de baştir ji berengarbûn tevî arîşeyên malbatî wekî: pirsgirêkên di navbera dayk û bav de, mifahwergirtina cinsî û cismî ye. Ew tiştên ku xiyevan ji bo zarokan bi diyarî tîne, tiştek nine ji bilî hejarî û nexwendebûnê, dadmendiya ne adilane, belengazî û nexwandinî. Ew zarokane ku goriyên "tezada tebeqatî" ne û bi sedema nebûna misogerkirina îmkanatên hewce û nemaze karîna çûn bo xwandingehên dewletî jî ninin û piranî di van cihan de dijîn ku ji tenahî û asayişa hewce bêpar in û destê wan jî bi îmakanateke tendirustiyê nagihîje.



Rewşa çêbûna tund û tûjiyê: Bê guman xiyevan ciheke hêmin ji bo jiyanê nine, lewra renge di hinek cihan de tevî azarên cismî û nemaze mirinê jî ji ber tund û tûjiyê berengar bin. Çavkaniyên tund û tûjiyê jî dikare eve bin: polîs, bandên xirabkaran, bandên bazirganiya mewadên bêhişker, bandên bazirganiya cinsî û hemû ew zarokên din yên xiyewanî bibe.

Dadmendiya neadîlane: Civak hertim zarokên xiyevanî wekî zarokên pir pirsgirêk dihesibîne ku ji bo civakê bizirarin û arîşeyan diafirînin. Civatên xelkê wisa difikirin ku zarokên xiyevanî nahêne kontirol kirin û bi pirsgirêka muitadbûn bi muxediratê berengar in ku ev nêrîna nerênî rih nekarîna civakê di haydarbûn ji endamên xwe de ye.

Pirsgirêkên cismî: Zarokên xiyevanî ji ber kêmxwarinê bi kêmxwîniyê û kêm wîtamînê tûş dibin ku bandora nerênî li ser geşekirin û mezin bûna wan de bi cih dihêle.

Pirsgirêkên Ruhî-rewanî: Piraniya wan zirûf û bûyerên ku di gava yekem de zarokan bo aliyê xiyevanê pal dide bandorên nigetîv li ser saxlemiya ruhî ya wan bi cih dihêle. Ew zarokane ji ber wê ku hertim ji herêmekê bo herêmeke din û ji bajarekê ji bo bajareke din di meşiyanê de ne û ev terzê jiyanê dibe sedema dûrketina civakî, tinêtî û kosp afirandin li pêş geşbûna têkiliyên atifî yên wan li gor derdora van dibe.

Azarên cinsî: zarokên navhatî zaftir ji zarokên din dikevine ber şop û êrîşa cinsî. Lê ya balkêş eva ye ku keç pitir ji xortan di hêla çewsandin û mifahwergirtina xirab ya cinsî de cih digirin. Divê bizanin ku di vê navberê de zarok gunehbar ninin, eva sîstema hikûmetî û civakê ye ku terzê jiyanê ji bo zarokan diyarî diket. Belengazî û cudahiya tebeqatî ku diyariya rejîma Komara Îslamî ji gelên Îranê re yê bûye sedema wê yekê ku hejmara zarokên xiyevanî pitir bibin û di pêşerojê de ger ev rewşe bidome, bûyereke mezin ya mirovî dê biqewime. Lewra tenê li dema guhertina rejîma Îranê ye ku tîrojkên hêviyê di pêşerojê de bibişkivin.

Jêderên gotarê di arşîva Agirî de hatine parastin.

Kurd û hunera Şanoyê

(Beşa 3 û dawî)

Soran Rizayî
soranrezai@yahoo.com



Di du beşên pêşîn yên vê gotarê de me basa hîmên çêkera şanoyê kir, herweha me ronahî xiste ser çawaniya hatine rojeva navê şanoyê di nava civaka Kurdî de. Di beşên pêşîn yên vê gotarê de ji me re eyan bû ku heger Kurd afirînerê hunera şanoyê nebin jî, her nebe yek ji wan gelên hîmdar yê wê hunerê ne, lê tundbûna deshilat û derfetên siyasî bûye sedema vê çendê ku hinek gelên din ji vê hunerê xwedî derkevin û navê Kurdan ku hêjayî xwedîtiya vê hunerê ye li ser wê nemîne.

Di vê beşa gotarê de em dê li ser çawaniya hetne rojeva şanoya nûjen bo Îran û Rojhilata Kurdistanê bisekinin, ku di vê çendê de jî Kurd her pêşeng û rêveker in.

Di destpêka sedsala 20’an de (li sala 1930)’an Mîr Seyfedîn Kirmanşan ku li Tiflîsa Qefqaziyayê xwandina xwe bidawî anî bû, wergeryabû Îranê û di Kirmaşanê, Tewrêzê û Tehranê de şanoya nûjen çêkir. Ew yekemîn kes bû ku şanoya nûjen anî Îranê, herwiha yekemîn kes jî bû ku di Îranê de dêkor çêkir û Aksêsvar bi kar anî.

Yekem karê Mîr Seyfedîn **Leyla û Mecnûn** û **Xusro û Şîrîn** bû. Wî di heyamê 5 salan de çend şano yên bi navên: **Istidyoy Kirmaşan**, **Yûsif û Zuleyxa**, **Meşedî Îbad**, **Ezîz û Ezîzê** û yek du şanoyên din yên xiyevanî saz kirin. Mixabin carekî din ev seha şovînîstî a dezgeha serdest nema ku wan pêşkevtinan bibînin û Mîr Seyfedîn neçar kirin ku yan dest ji şanoyê bikêşe yan jî ji Îranê! Lê Mîrê hunermend nekarî wan şertan bipejirîne û di dawiyê de destê wî ji jiyanê berbû û çû ber dilovaniya xwe.

Piştî Mîr Seyfedîn, **Mîrza Teqîxanê Raber** koma şanoya **Eramene** pêk anî. Ev tîpe bi hilkevta avabûna yekemîn xwendingeha Kirmanşanê a bi navê **Kezazî** şanoyek pêşkêş kir. Piştre Xulamriza Parsa berpirsyariya tîpê digire stûyê xwe û çend şanoyên din ên bi navên: **Napêlon Bi Naçarî**, **Tacirê Vênîzî**, **Nexweşî Xeyal** û hwd... cuda ji raberî kirina çend şanonameyan, rêzdar Xulamriza Parsa şanaziyekî din jê kire nisîbê xwe, ev jî eva bû ku wekî yekemîn hunermendê Îranî, jin jî anîne nava karê hunerî de û di şanoyê de pişikdar kirin.

Di sala 1947’an de Simayîl Şakirî ku endamê Eramene bû bi xwe komeke şanoyê ava kir ku Cewadê Gîtîara ji wan re şanoname dinivîsandin û xatûna Fexrî Asûrî ku yek ji kesayetiyên naskirî yê sînemaya Îranê yê wî çaxî û yek ji lîstvanên wê girûpê bû. Ew niha bi Fexrî Xurûş tê nasîn.

Yekem şanoya ku bi zimanê Kurdî di Îarnê de hate pşkêş kirin, şanoya bi navê **"Daykî Nîştiman"** bû ku di sala 1944-1945’an de heyamê 40 rojan hate pêşkêş kirin ku zêdetir ji 20000 kesan temaşevan hebûn, herwiha di serdemê Komara Kurdistanê û di bin siya Hikûmeta Kurdî li bajarê Mehabadê hate lidarxistin.

Hetanî niha jî kesayetiyên herî bi nav û deng yên şanoya Îranê Kurd in. Bo mînak ji wan kesayetiyan birêz **Dr. Qutbedîn Sadiqî** û **Bêhroz Xerîbpûr** ku zêdetir di warê şanoya zarokan de dixebitin. Nav û dengê wan kesayetiyên navdar li Îranê bigire hetaî Asiyayê de jî deng vedaye. Şanoyên **Bûke Şûşe**, **Sîber** û **Gerok** ji şakarên wan navdaran in.

Di warê şano û karê şanogeriyê de bajarên Kurdan ji çalaktirîn bajarn tên hesibandin ku di tev festîval û pêşbirkeyan de şûnpenceyên wan tên xuya kirin, ji wan bajaran mirov dikare ji Kirmaşan, Seqiz, Sine û Merîvanê wekî pêşengê vê hunerê nav bibe.

Di dawiyê de dixwazim carek din tekezê li ser vê çendê bikim ku sedema paşdeman û xuya nebûna me di astê navneteweyî de tenê û tenê nebûna deshilateke siyasî û hikûmeta Kurdî ye ku em hêvîxwaz in di pêşerojeke nêzîk de bibin xwediyê vê deshilatê û ev qêrîn û hewarên ku heta niha di qirka me de hatine xendiqandin, di şeklê şanoyê de cihê xwe bigirin û bi cîhaniyan bidin nasandin. Herwiha şanoyê bikin bi yek ji fakterên nasandin û selimandina nasnameya neteweyî û dîrokî ya xwe.

Xweziya Dil

Sadiq Eskerî

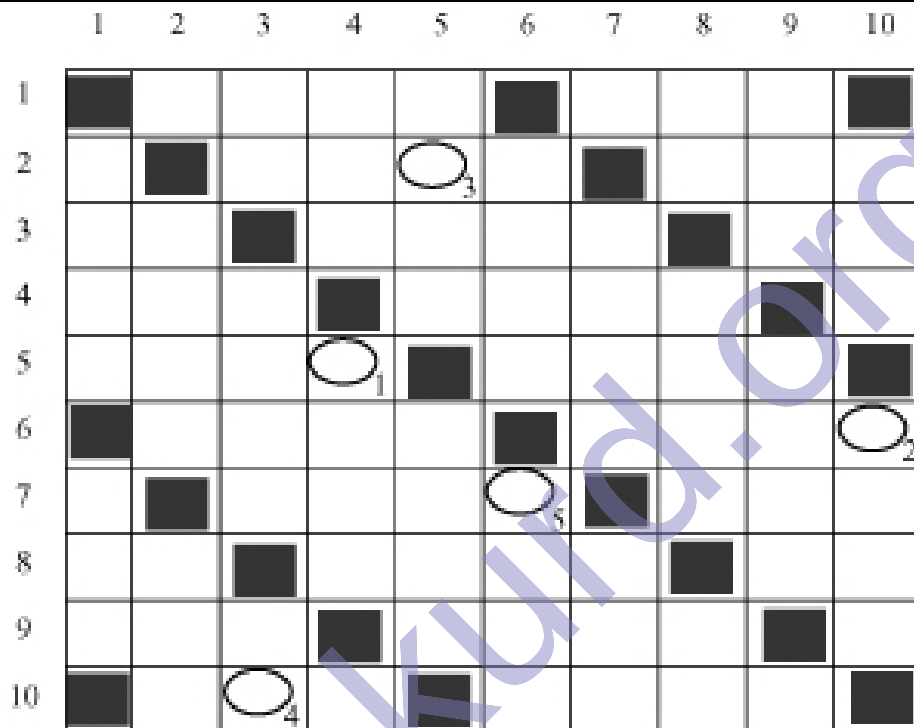
xweziyek heye di dilê min de
nayê gotin, ax, kul û derd e
ji min heland cerg û hinav
wax lê yarê, şirîna min hawar hawar
nû jîna min, jîn û vîna min
hêsrên çavan, merhema dilê min
sorgula min, kaniya eşq û evîn e
per per nebe bi bayê payîza jiyanê
gorî te be şahiya dil, jîn û vîna min
wax lê yarê, kulîlka min hawar hawar
nû jîna min, jîn û vîna min
hêsrên çavan, merhema dilê min
tu neçe, min nehêle bi tenê
çi gavan tu ji hizra min nayê derê
bi te şadim li gişt kuncên cîhanê
wax narîna min hawar hawar
nû jîna min, jîn û vîna min
hêsrên çavên min, merhema dilê min

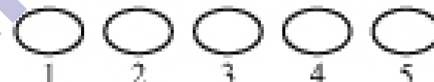
Gotinên Pêşiyan

* Bextê Roma tu ne.
* Bi girî, ji gorê ranabin mirî.
* Bab rezek da law, law giliyak tirî neda bab.
* Çira ji kora re û def ji kera re bêfêde ye.
* Xaka jin û mêran ji hev e.
* Dermanê xwastinê dan e.
* Feqîr çûn diziyê, heyv ji êvar da derket.
* Hindik rindik e.
* Jinên qenc ji pişt mêrên xirab nasekinin.
* Malê axa diçe, canê xulam dêşe.
* Neçe şerê xal û xarziyan, neke hewar û gaziyan .
* Axavtina bi zîv bikre û bi zîv bifroşe.
* Av diçe, lê aş li cihê xwe de dimîne.
* Av şûna nan nagire.
* Azadî hat dinê, zimanê lalan hat vekirin.
* Barê serê bê aqil, ling dikişînin.
* Mirov pîr dibe, lê dil pîr nabe.
* Nêçîrvan nêçîra xwe nas dike.
* Agir bi agir venamire.
* Agir di kevne bizûtan de dimîne.

Xaçepirs

A: Emîr Şuaîvend





Asoyî
1. Ast –Îbadetgeha Filan
2. Ava bi qur-Gilî, Gazinde
3. Hêk bi Îngilîzî – Dengê neyar – Notekî Musîqayê
4. Mang – Kewirê mezin
5. Bajarekî Kurdistanê – Kurê xezûrê keça me
6. Welatek e – Partiya Hîtlêr
7. Bawerî – Solên Hespan
8. Birayê bab – Navekî keçan – Wateya dayî jî dide
9. Daristan – Xwedê
10. Birîn – Çemeke

Stûnî
1. Sembol- Seyê nesax
2. Keştî – Mihî
3. Genim li wir dibe Ar – Qur – Ne bi Erebî
4. Bal, Sirinc – Lîstikeke Kurdî
5. Alavê ar dabêtinê – Helbestvanekî Kurd
6. Şaxevanekî Kurd ku giyanê xwe li dest da – Amrazekî şer
7. Jan kirin – Wacib
8. Eşîr – Şeytan –Di dengbêjiyê de ji bo tekûz kirina tona deng û helbestê tê bikar anîn.
9. Paytextekî Ewropî – Serbest.
10. Kargêrên dezgeha asayişa Turkiyê – Bajarek li Rojhilata Kurdistanê

Zimanek dewlemend e ku were nivîsîn

Emîr Şuaîvend

Ziman tenê taybet bi mirovan e û tevî li dayîk bûnê bi wan tê bexşîn. Ziman rejîmek e ku ji çend remzên azad û ji destûrbider pêkhatî ye û ji bo veguhastin û ragehandina hest, bîr, hêvî û hwd... yên mirovan tê bikaranîn.

Sapiyer

Ji bo ku mirov ji hev fêm bikin divê ku bi hevra biaxivin û ji ber ku zimanê mirovan ne wekhev in, divêt ku ziman bê nivîsîn, îstandard kirin û wergerandin, ji bo hînbûna her zimanekê gereke ev ziman xwediyê her sê taybetmendiyan be, herwiha ji bo ku zimanek bi fermî bihê nasîn divê ku ji safiyên her sê pîvanên jorîn hatibe derbas kirin. Gelo zimanê Kurdî ji wan pîvanan derbas bûye?

Bê guman her Kurdekê ev çende bihîstiye ku li her deran tê gotin: **Zimanê Kurdî zimanekî dewlemend e** yan dibêjin: **Kurd xwediyê çandekî dewlemend û bedewin.** Di vê çendê de ku çand û zimanê Kurdî dewlemend e tu şikek tune, lêbelê nabe ev çende ji bîr biçe ku zimanê Kurdî hêj di qonaxa xwe ya devkî de ye û ev yek jî pirsgirêkekî herî mezin e, ango kesek dikare dewlemendiya wî zimanî hîs bike ku Kurdî baş bizanibe û berevajî. Di cîhana îro de ger zimanek nehê nivîsîn û îstandard kirin vê nikaribe dom bi jiyana xwe bide û dê ber bi pêşerojên nediyar ên windabûnê ve biherike.

Mixabin zimanê Kurdî yek ji wan zimanan e ku hêj hundirî qonaxa xwe ya nivîskî nebûye û ev yek xeterekî pir mezin e ku gelek aliyan bi xwe ve digire; ji ber ku her zimanek çand û zanisteke taybet ya toreyî bi xwe ve digire û bi mirina wî zimanî ev çend jî dimire û gelek nirxên hêja yên çandî bi xwe re dibe. Zimanek bi vî rengî dişîbê cemeda ber tavê ku roj bi roj tê helandin, heta ku roja winda bûnê.

Zimanê devkî û zimanê nivîskî

Peydabûna ziman û tevlîbûna bi jiyana mirovî û çawaniya bikaranîna ziman ji aliyê mirovan vedigere bo serdemê gelek kevin ku felsefeyên dûr û dirêj û cur be cur bi xwe we digire û nêrînên cuda yên zimanzanan vê pirsê hê pêtir aloz dike, lê di vê çendê de ku zimanê devkî berî zimanê nivîskî hatiye rojevê, tu şikek nine û bê guman di çi serdemekê de nehatiye dîtin ku di civakekê de zimanê devkî ji bo xizmetkirina bi vê civakê nehatibe bikaranîn û herwiha tu sedemek nine ku hatine rojeva zimanê nivîskî li berê zimanê devkî erê bike.

Zimanê devkî yan heman axavtin kiryarekî mirovî û herwiha civakî ye û mirov bi saya axavtinê dikare hest û ramanên xwe derbibire û têkiliyên xwe yên civakî pêk bîne. Axavtinê gelek awayên xwe hene, wek mînak: axavtina du alî, axavtina telefonî, axavtina radyoyî, axavtina fermî û hwd... .

Cudahiya di navbera zimanê devkî û zimanê nivîskî de eva ye ku zimanê devkî dikare li her deran were bi kar anîn û giştî mirov dikarin bi vî zimanî biaxivin. Herwiha zimanê devkî ji destûrên ku di zimanê nivîskî de hatine destnîşan kirin ser ber dide û wek çawa mirov ji diyê xwe fêr dibe wisa jî dikare li her deran biaxive, lê zimanê nivîskî li ser pîvan û destûrên taybet yên rêzimanî tê darêtin û taybet bi çîna xwende ya civakê ye û ta qasekê ji zimanê devkî zehmettir e. Di zimanê nivîskî de peyv pêtir wekî mak tên bikaranîn û ev çend jî ji bo parastina ziman û dewlemendkirina nivîsê tê kirin. Zimanê nivîskî jî gelek şêweyên xwe hene, nivîs dikare wekî pirtûk, name, kovar, rojname, nivîsên fermî û ne fermî were rojevê.

Nivîskar di karê nivîsînê de hê pêtir ji axavtinê hûrbîn e, ev hûrbîniye jî ji ber vê çendê ye ku nivîs ji destûrên xwe yê, nivîsînê der nekeve. Bo mînak ger di pirtûka nivîskarekê de hin şaşî bên dîtin, ev yek dikeve ber êrîşa rexnegiran û gengeşeyên zaf li ser vê tên kirin û ev şaşî wek nuxteyên lawaziya nivîskar tên hesibandin, lê şaşiyên ku di zimanê devkî de derdikevin wekî tiştek xwezayî tê dîtin û ev çend şaşiya devkî tê xwendin û axavker dikare her di vê demê de şaşiya xwe serrast bike.

Zimanê nivîskî di dîrokê de jî rolekî girîng dilîze û hin caran nivîsên bi hezaran sal berê niha ên ser kevir û dîwarên îşkevtan dibin bi fakterên zindî ji bo çareserkirina hin pirsên bingehîn û dawîanîn bi hin kêşeyên di navbera dîroknas û zimanzanan, herwiha nivîsên han dikarin çarenivîsa hin gelan biguhirin û rastiyên dîrokê eşkere bikin û bibin mijarên nû ji bo lêkolînên dîroknas û zimanzanan.

Perwerdehî riha ziman e

Li gorî zimanzanan çi zimanek ji zimanekî din dewlemendtir nine û sedema ku zimanek dewlemend tê nasîn, berdewamiya ziman, zindî bûn û pêtir kar kirina li ser vî zimanî ye, ango ger mirov bixwaze li ser zimanekî bi nav lawaz lêkolînan pêk bîne, dê bigehe vê encamê ku ev ziman jî qasî zimanên zindî dewlemend e û lawaziya wî zimanî di palketin û kar nekirina bi vî zimanî ye.

Perwerde bûn bi zimanên biyanî dikare bandorên gelek nerênî li ser palketin û lawaz bûna zimanê dayîkê bihêle. Zarok ku bi zimanekî biyanî bê perwerdekirin li bal wî zimanî diya wî wekî zimanekî nefermî tê dîtin û hêdî hêdî zimanê diya vî ji bîrve diçe û zimanê ku pê hatiye perwerde kirin, dibe zimanê nivîsîn û axavtina wî. Bo mînak li Başûra Kurdistanê perwerdehî bi zimanê Kurdî ye, lê li Bakûra Kurdsiatanê perwerdehî bi zimanê Turkî ye, di dema îro de kesê ku li Başûr hatiye perwerde kirin, tevî kesê ku li Bakûr hatiye perwerde kirin, bi zehmetî dikarin ji hev fêm bikin yan jî neçar in bi zimanekî din bi hev re biaxivin; di halekê de ku her du jî Kurd in.

Ev çende xetereke pir mezin e û derbekî giran ji zimanê Kurdî dixe, lê mixabin em dibînin ku li Kurdistana Turkiyê siyasetên asîmîlasiyona Turkan ser dikevin û nifşa nû bi zehmetî dikarin bi zimanê diya xwe bipeyivin.

Emê bi gotinekî mamostayê giramêra Kurdî Mîr Celadet Bdirxan dawiyê bi mijara xwe bînin: **Du hêman hene ku neteweyên bindest dikarin azad bikin, ziman û ol**. Ji ber ku ola gelê Kurd û neteweyên serdest yek e, tenê di destê gelê Kurd de çeka ziman dimîne. Ger Kurd xwe li zimanê xwe bipêçin, rê heye ku helbet xwe bigehînin azadiya xwe. Ger rojek bê ku ev çek jî di destê Kurdan de nemîne, dibe ku navê Kurdan jî **Kurd** nemîne.

Name û helbest ji Firîda Cewarî(•)



Têmûrê Xelîl
Temur_xelil@hotmail.com

Vê dawiyê Firîda Cewarî, ku keça Profesor Heciyê Cindî û xanima helbestvanê bi nav û deng Fêrîkê Ûsiv e, ji min ra nameyek û çend helbestên Fêrîk û helbestek jî ku ewî ji Ermenî wergerandî ye, şandine, ku heta niha tu cîya çap nebûne.
Naveroka nameya wê em raberî we dikin:

"Berî du rojan min çend helbestên Fêrîkê rehmetî di nav kitêban da dîtin. Yek ji wana derheqa bavê te ye rehmetî Xelîlê Çaçan da ne û ew gelek bi dilêşî hatiye nivîsîn. Min ne xwest ez wê helbestê ji ber binivîsim û hema bi destxeta Fêrîk jî ji te ra dişînim.
Sê helbestên din jî dişînim, ku Fêrîk sala 1974a, sala ku otonoiîya dane Kurdistanê nivîsî ye.

Bi silavên germ - Firîda Cewarî

Xwendevanên hêja!
Ez vê nameyê dixwezim bi kar bînim û bi xwendevana bidim zanîn, ku Fêrîkê Ûsiv helbestvanê Kurdên Sovyetistana berê yê herî bi nav û deng e. Ez Fêrîkê Ûsiv rind nas dikim û em sê sala bi hev ra xebitîne. Me mala xwe li paytextê Ermenîstanê hîştibû, em çûbûne gundê kurda yê Sîpanê, me di dibistanê da ders dida zarokên Kurda. Ew mamostayê zimanê kurdî bû, ez jî yê matêmatîkayê bûm. Di dema saxtîya wî da hemû helbestên wî çap nebûn. Ewî derd û kulên xwe ji min ra digot û dilê xwe ber min vedikir. Gazindê xwe dikir, digot, ku berpirsyarên weşanxana ku pirtûkên Kurdî çap dikin berhemên wî çap nakin û dewsê yên xwe, kur û qîzên xwe, xanimên xwe çap dikin, ku bi kalîta xwe va ber helbestên Fêrîk ne titşek bûn. Û ewî li ser qeletîyên wan ha dinivîsî:

-Bona zara dinivîse,
Lê femkingê wî yê zara ye...

Ser yê dinê jî ha nivîsî ye:

Zêndî şiêra şayîrê mirî
Ser navê xwe neşir kirîye
Û xwe xema xilazkirî,
Hedkê xwendevana birîye:
"Tey, we digot: "Tu nezanî,
Tu kurmancî qet nizanî...
De binhêrin çewan şiêre...
Çewan agir... çewan antêx...
Hang-bang çewan dizîr-zîre
Usan mîna hespê gurêx"...

Yeke dinê da ha tê gotinê:

Wî emrî da timê xapand,
Her şuxulîda bû "kandrabant".
Kesekî ew nanî rayê,
Tenê kaltîyê pozda dayê.

Ji dereca ew derketîye,
Nahaka jî malda ketîye,
Difikire, dicedîne -
Ça Ezrahîl bixapîne...

Lê ev helbest hema bêje bi nav kirîye:

"Xeberdana fêlbaz bi mirinê ra"

Mirin, bêterbetiya nekî,
Nişkêva min raçev nekî...
Ez cahil im, zor û ziring,
Heyştê du sal çine wekî...

Hela wê bên rojê hê xweş,
Wê bimire Elîyê Keleş,
Mistê Meter, Mihê Fetî,
Mîrata wan hizêmetî
Ezê bi dek-dolavê xwe
Neşir bikim ser navê xwe.

Lê wek her cara, vê carê jî wê rastî bi ser keve. Bi çapkirina van çar helbestên Fêrîkê hizkirî em dê careke dinê emekê wî welatparêzê mezin bişêkirînin û xeletiyên wan kesan rast bikin, ku heta niha xwe ber çevê gelê Kurd yê welatparêz dane xuyakirin. Û eger li wê dinyayê jîyîn heye, bira ruhê Fêrîkê ezîz va eyan be, ku keda wî deya naçe.

(•) Dawiyê dixwezim rastkirinekê bikim, ku Firîda Hecî dikaribû nizanibûya. Hevalê Xelîlê Çaçan - Hmayak Manûkyanê Ermenî, ku helbestvanekî navdar e, ev helbesta jêrîn ya bi sernavê **Qisa bîranînê tevî Xelîlê Çaçan** roja mirina Xelîl bi zimanê Ermenî nivîsîbû û roja binaxkirinê li goristanê xwend. Paşê Fêrîkê Ûsiv ew wergerande Kurdî. Lê Fêrîk çarxeteke awa nivîsî ye, ku li ser kevirê mermer yê goristana Xelîlê Çaçan hatiye terişandin. Em ewan herduyan û çend helbestên din li jêr raberî we dikin.

Qisa bîranînê tevî Xelîlê Çaçan

H. Manûkyan (werger: Fêrîkê Ûsiv)

Me tu dispartî ax-bera, Xelîl,
Pêşberî Elegezê kaw-kubar,
Gişka dikirin şîn-girî, nalîn,
Kerba birîna te ya dilxedar...

Nermebayê wî Elegezê te
Digirîya, ser te dikir lûve-lûv,
Bira û pismam, kes-kinêzên te
Ji sîya serê te mabûne miqûf.

Xwelîya cî-misken te ra bû bêşîk,
Elegez dayka ku dike lûrîn,

Mirina te bû kul, derd û dilêşî,
Xelîlê minî aqilî nûrîn.

Tu çûyî gorê bi rêke kese,
Dilê te ne bir derd û kulê behr,
Tu bûyî Xudêdakî terr-teze,
Li dû xwe hîştî zuret û devter.

Qisa min tev te ret nabe tu car,
Dilê minda biye dimîm û delîl,
Geş û genc bûyî, delal û nîgar,
Lema em ser te dinalin, Xelîl...

Fêrîkê Ûsiv

Ji bo bîranîna X.Çaçan

Ev Xelîlê Çaçan e li vir
Pal daye bê deng û hes
Yê ku belayî dinê dikir
Kêlm û kilam, deng û bes.

Dara azayê

"Xurme" û "Bexda" min pir seh kirîye
Û mitaleke xurmê şîrintir
Dinyake delal minra vekirîye
Li ada Dicle bihuşte bikir.

Wira qulinga kirîye qive-qiv
Û şinge-şinga karvana hatîye
Tucara danîye hejîrêd hingiv
Lê "dewrêş baba" şîret firotîye.

Qewl û qisetê Balûlî Zane
Tevrakirine min heyr û hisret
Hikyatêd "Hezar û yek şevan"e
Xewra kirime bi xewnêd cinet.

Xelîf Mauwa gulêd reng-rengî
Çinîye bo yarê ji baxê delme
Û bin sitirana bilbilêd bengî
Bişkoj vedane gulgez û palme.

Berêd behîva nolanî rişte
Barîne li ser tiralê Bexdê
Lê çi darek jer naha gihîştîye?
Çi barîneke agir û şextê?...

Ew teyrê Balûl buhurtî nîne,
Ew "Mîg"e yanê "Sûxoy"a dijmin
Barê xwe ji Bexda kambax hiltîne
Û dibarîne ser miletê min.

Ew karvanê kesirî nîne
Wekî dişingîya bi beytek şîrin
Ew tanke, tel-tel êrîşê tîne
Ew dek û dolavin, zirx û zincîrin.

Keftar derketîye gelî Kurdistan
Diha wanra çi "şer şerê mêra"...

Şert û şihûdê mêr û camêran
Zûda bîrkirîye ewan qilêra.

Keftor derketîye - kelbê kêlimbêj
Dike birme-birm ser her savêra
Diran tunene, lê bi protêz
Xirav nahêre dendenê zara.

Keftor derketîye - hemlikî hemis
Lê fesal-fesal post diguhêze
Vê dinya diha ji fena aciz
Fenegurîke teze dilîze.

"Avtonomîya" xwe wek sêva kurmî
Ew raber dike kurdêd tebîyetnas:
-"Han tera, divê, ev sêv û hurmî
Ji baxê meyî rêvolyusiya xas".

Lê bi xûna xwe kurd hê av didin
Dara azayê ber dinya-alem
Ku bi qelbê qenc bidin gîhandin
Kurdistanê wek sêveke saxlem.

Şêlû nekin

Bira deştêd we li we bimbarekbin, xweyê deşt-dûza
Bira çiyayêd me li me bimbarekbin, me tebiyethiza
Bendekî Xwedê qeysîyê hiz dike, yek dendika wê
Yek bi çikilê dinyayê digre, yek bendeka wê.
Evel û edet we rehetîya ruh wan çiyada dîtîye
Lê hilbet me jî kar û keremek van çiyada dîtîye
Em şêlû nakin bi nixta nemerd tu cew û kanîya
Wekî ser weda dixulxulin tên ji van çiya-banîya.
Na, şêlû nakin em tu ava qet, lê hûn jî feqet
Dema qasekê em xwera hiltên serê çiyayêd xwe
Dinya dêmdelal hemêz dikin bi nûra çevêd xwe
Bi qelbê qencîyê bilind dibin wek çiyayêd xwe tîtan.
Û êmanekî xaliqê xwera tên pevgirêdan
Hûn Xwedê xwekin, hûn jî wê hingê bi cebh û cerme
Nekin tepilxan û şêlû nekin ezmanê ser me.

Ez dê herim

Serbest ji Urmiyê

Ez dê herim
li vî varî
roj ...
der nayê
her derê ewrên reş û tarî
ba ....
ser nayê
çirmisîne
gul
naxwînin
bilbil
miriye
jiyan
eşiq û viyan
Ez dê herim..
bigerim
çiya çiya
esman esman
kulan kulan
bişopînim
ba ...
peyda kim
roj ...
bînim
ew car
ez dê werim
şa û şanaz
bi ...
deng û awaz
li welatê rojê
pîroz kim...
jiyan
da car din
çê be...
eşiq û viyan



Rojnameyeke mehane ya siyasî û çandî,
Partiya Demokrat a Kurdistana Îranê diweşîne

http://www.kurdistanmedia.com/kurmanci/kurmanci.htm

Navnîşan AFK B.P. 102- 75623 Paris CEDEX 13 –FRANCE
Email:
rojnama_agiri@yahoo.com
agiri2003@hotmail.com

Weşana bernameyên Radyoya Dengê Kurdistana Îranê li ser Setilaytê

Xwebdevanên hêja, hûn dikarin bernameyên Radyoya **Dengê Kurdistana Îranê** ji rêya Setilayta Dîcîtal bi vî nav û nîşanî guhdarî bikin:

Satellaite: Hotbird 13 East
Freq: 12596 GHZ
Ant: Vertical
Symbolrate: 27500
FEC:3/4
Channel: GBTS1

Bernameyên Radyoya **Dengê Kurdistana Îranê** ji roja duşemî 7'ê Fêvriyê, hevberî 19'ê Rêbendana 1383'an ya Rojî, hemû rojê demjimêr 2 bi dema Ewropaya Rojava, wate çar û nîv (4:30)a êvarî bi dema Îranê li ser Kanala JBTS1 têne weşandin.

Duyemîn Festîvala Muzîka Kurdî li Silêmaniyê

Agirî-Ferdîn Sadiqî



Di navbera rojên 24 heta 28'ê Fevriya 2005'an de li Silamaniyê, duyemîn Festîvala Muzîka Kurdî ji aliyê Yekîtiya Hunermendên Kurdistanê ve hate lidarxistin.

Komên beşdar di vê Festîvalê de ji : Koma Muzîka Silêmaniyê, Koma Muzîka Hunerên Ciwan yên Silêmaniyê, Koma Nalî, Koma Bawacî ya Koyê, Koma Şoreşvana Hunerî ji Duhokê, Koma Muzîka Zaxoyê, Koma Derbendîxan û Koma Muzîka Kelar pêk hatibûn.

Arşîva muzîkê ya M.Arifê Cizrawî şewitî



Agirî/Azadiya Welat- Arşîva muzîka dîrokî ya M. Arifê Cizrawî şewitî. Li Zaxoyê, li çarşiya navendî şewat derket û di encamê de dîrokek bû xwelî. Yek ji dengbêjên navdar yê Kurd M. Arifê Cizrawî ye. Marketa muzîkê ya arşîva gelek hunermendên Kurd lê heye, pêr bi şev şewitî. Di encama şewatê de tenbûra 50 salî ya Cizrawî jî şewitî. Bi şewatê re arşîva muzîkên hunermendên mîna Erdewan Zaxolî, Eyaz Zaxolî, Hesen Cizrawî û Kawis Axa jî zirar dîtin.

Şewat ji ber elektrîkê derketiye

Xwediyê marketa muzîkê, Bavê Merwan da xuyakirin, ku wî pêncî salan ji bo vê arşîvê kedek mezin daye û got; ya şewitî ne mîrasa min, mîrasa gelê Kurd e. Merwan gilî û gazin kir ku hikûmeta Kurdistanê qasî ku girîngiyê dide bazirganiyê, divê ehemiyetê bide huner û çanda Kurdî jî.

Hêjayî gotinê ye, M. Arifê Cizrawî di nav nifşên dengbêjên mîna Hesen Cîzrawî, Meryem Xan, Seîdê Hemo, Remoyê Wethê û Hemdî Brahîm de awazeke giranbuha bû.

M. Arifê Cizrawî, bi navekî xwe yê din 'Bilbilê Kurdistanê' ku di sala 1912 de li Cizîrê ji dayik bû, di sala 1986 de li Bexdayê çavên xwe li jiyanê girt. Qebra M. Arifê Cîzrawî li Duhokê ye, tenê di dema Radyoyê Bexdayê de 333 berhem tomar kirine.

